

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ
ԵՎ ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ**

ՀԱՍՏԱՏՈՒՄ ԵՄ.

ՀՀ կրթության և գիտության

նախարար՝

Ա.Աշոտյան

«_____» _____ 2009թ.

ՀՀ պետ. գրանցման թ. _____

**ԲԱՐՉՐԱԳՈՒՅՆ ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ
ԿՐԹԱԿԱՆ ՉԱՓՈՐՈՇԻՉ**

**Մասնագիտությունը՝ 311101 Ագրարային արտադրության էկոնոմիկա և
կառավարում**

**Որակավորման աստիճանը՝ տնտեսագիտության բակալավր
անվանումը**

Երևան 2009թ.

1. 311101-Ագրարային արտադրության էկոնոմիկա և կառավարում մասնագիտության ընդհանուր բնութագիրը

311101-Ագրարային արտադրության էկոնոմիկա և կառավարում մասնագիտությունը հաստատված է Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2007թ. օգոստոսի 30-ի թ. 1038-Ն որոշմամբ:

Շրջանավարտի որակավորումը՝ տնտեսագիտության բակալավր

311101-Ագրարային արտադրության էկոնոմիկա և կառավարում մասնագիտությամբ տնտեսագիտության բակալավրի պատրաստման հիմնական կրթական ծրագրի յուրացման նորմատիվային ժամկետը 4 տարի 8 ամիս է:

Շրջանավարտի որակավորման բնութագիրը.

311101-Ագրարային արտադրության էկոնոմիկա և կառավարում մասնագիտությամբ տնտեսագիտության բակալավրը, ԲՈՒՀ-ն ավարտելուց անմիջապես հետո կարող է զբաղեցնել հետևյալ պաշտոնները՝ տնտեսագետ, գիտական աշխատող և լաբորանտ:

1.3.1. Մասնագիտության գործունեության բնագավառը

311101-Ագրարային արտադրության էկոնոմիկա և կառավարում մասնագիտությունն առընչվում է գյուղացիական /ֆերմերային/ ֆերմերային, գյուղատնտեսական կոոպերատիվների, բաժնետիրական ընկերությունների, գյուղատնտեսական հումք մթերող և վերամշակող ձեռնարկությունների, գյուղատնտեսության աջակցման մարզային կենտրոնների, ագրոպարենային համակարգի սպասարկման ոլորտի, հարկային ու մաքսային համակարգերի, գիտահետազոտական, ուսումնական և պետական ու տարածքային կառավարման և տեղական ինքնակառավարման ոլորտների հետ:

1.3.2. Մասնագիտական գործունեության օբյեկտները.

Գյուղացիական /ֆերմերային/ և գյուղացիական կոլեկտիվ տնտեսություններ /կոոպերատիվներ/, ԳԱՄԿ-եր, գյուղատնտեսության սպասարկման ենթակառույցներ, գիտական կենտրոններ, ինստիտուտներ, պետական գյուղատնտեսական քոլեջներ, պետական հանրապետական, մարզային և համայնքային կառույցներ:

1.3.3. Մասնագիտական գործունեության տեսակները.

311101-Ագրարային արտադրության էկոնոմիկա և կառավարում մասնագիտությամբ տնտեսագիտության բակալավրը սույն կրթական չափորոշիչներով սահմանված հիմնարար և մասնագիտական պատրաստությանը համապատասխան կարող են կա-տարել մասնագիտական գործունեության հետևյալ տեսակները՝

- կազմակերպության տնտեսագետ
- խորհրդատվական գործակալ
- համակազմային օպերատոր
- ֆինանսավարկային, հարկային, վիճակագրական
- կազմակերպական-կառավարչական
- գիտահետազոտական

1.3.4. Մասնագիտական գործունեության ընդհանրական խնդիրները.

311101- Ագրարային արտադրության էկոնոմիկա և կառավարում մասնագիտությամբ տնտեսագիտության բակալավրը, կախված մասնագիտական գործունեության տեսակից, պետք է պատրաստ լինի լուծելու հետևյալ մասնագիտական խնդիրները՝

ա/ մասնագիտական գործունեության.

311101- ագրարային արտադրության էկոնոմիկա և կառավարում մասնագիտությամբ տնտեսագիտության բակալավրը, կախված մասնագիտական գործունեության տեսակից, պետք է պատրաստ լինի լուծելու հետևյալ մասնագիտական խնդիրները՝

- շուկայական հարաբերությունների պայմաններում արտադրության զարգացման կանխատեսումների և պլանավորման նոր մոտեցումների մշակում,

- գյուղացիական /ֆերմերային/ տնտեսությունների և դրանց արտադրական ստորաբաժանումների օպտիմալ չափերի սահմանումը և հիմնավորումը,

- նոր պայմաններում տնտեսության և առանձին ճյուղերի վարման համակարգերի մշակում: Տնտեսապես հիմնավորել արտադրության կազմակերպման ու կառավարման նոր ձևերը և մեթոդները,

- նորովի դիտարկել արտադրության մասնագիտացման, ճյուղերի ռացիոնալ գույզակցման և համակենտրոնացման զարգացման հարցերը,

- տնտեսությունների ռեսուրսային ներուժի /հողի, տեխնիկական, նյութական և աշխատանքային/ լրիվ ու արդյունավետ օգտագործման կազմակերպում,

- կոոպերացիայի տարբեր ձևերի ընտրությունը, գիտականորեն կազմակերպումը ու զուգակցումը,

- աշխատուժի ձևավորման, վարձատրության և նյութական խթանման անհրաժեշտ երաշխիքների հիմնավորում,

- արտադրանքի իրացման շահավետ ուղիների ընտրություն,

- արտադրատնտեսական ու ֆինանսական գործունեության վերլուծություն և կատարել համապատասխան առաջարկություններ գործնականում կիրառելու համար, նշելով բիզնեսի ուժեղ և թույլ կողմերը,

- նոր տեխնիկայի, տեխնոլոգիաների, աշխատանքի կազմակերպման ու վարձատրության առաջադիմական ձևերի ներդրման հիմնավորում, տնտեսական արդյունավետության բարձրացում:

բ/ փորձարարական-հետազոտական գործունեություն.

- գիտահետազոտական առաջընթացի նվաճումների, նորի, առաջավոր փորձի ներդրումից առաջ գնահատել կազմակերպատնտեսական տեսակետից,

- ընդհանրացնել նոր երևույթները, մշակել տնտեսավարման առավել նպաստավոր եղանակներ, որոնք կապահովվեն արտադրության կայուն աճ և ռեսուրսային ներուժի արդյունավետ օգտագործում,

- կազմակերպել և գործնական հետազոտություն կատարել սոցիալ-տնտեսական իրավիճակների վերաբերյալ:

գ/ կազմակերպական-կառավարչական գործունեություն.

- կառավարչական որոշումների մշակման ժամանակ օգտագործել մաթեմատիկական մոդելավորման մեթոդները,

- տիրապետել արտադրության կազմակերպման ու կառավարման արդի մեթոդներին, առանձին ճյուղերի և ամբողջ տնտեսության էկոնոմիկայի զարգացման հեռանկարներին և գործնական խնդիրների լուծման համար որոշել առավել արդյունավետ ուղիներ,

- պարբերաբար կազմակերպել արտադրական անձնակազմի ու ծառայողների որակավորման բարձրացում, ապահովել տնտեսական տեղեկատվության ավտոմատ մշակում,

- ղեկավարել տնտեսագիտական ծառայությունները, ինքնուրույն որոշումներ կայացնել տնտեսագիտական աշխատանքների և կառավարման հարցերի կատարելագործման ուղղությամբ,

- մշակել տնտեսագիտական կազմակերպչական կառավարման որոշումների տարբերակները, դրանց ընտրությունը հիմնավորել սոցիալտնտեսական արդյունավետության չափանիշներով:

1.3.5. Որակավորման պահանջները

Մասնագիտական խնդիրները լուծելու նպատակով տնտեսագիտության բակալավոր կատարում է հետևյալ գործառույթները՝

- ներտնտեսային կանխատեսումների, ռազմավարական, տարեկան և օպերատիվ պլանների կազմում,

- տնտեսավարման տարբեր ձևերի արտադրական ու կազմակերպական կառուցվածքի սահմանում և հիմնավորում,

- արտադրական, սպասարկման և ժամանակի նորմաների սահմանում,

- տնտեսությունների հողային տարածքի ձևավորում և հողի արդյունավետ օգտագործման կազմակերպում,

- աշխատուժի, գյուղատնտեսական տեխնիկայի, տրանսպորտային միջոցների և նյութական միջոցների պահանջարկի հաշվարկը, ռեսուրսաապահովվածության ապահովումը,

- գյուղատնտեսական մշակաբույսերի ցանքատարածությունների ռացիոնալ կառուցվածքի և ցանքաշրջանառությունների կազմակերպատնտեսական հիմնավորում,

- բուսաբուծական, անասնաբուծական ճյուղերի և օժանդակ արդյունաբերական արտադրության արդյունավետ կազմակերպում,

- տնտեսական տեղեկատվության հավաքման, մշակման, հաղորդման ու կիրառման բնագավառի ժամանակակից տեխնիկական միջոցներին,

Տնտեսագիտության բակալավրը պետք է ծանոթ լինի՝

- իր մասնագիտական գործունեության բնագավառին վերաբերվող օրենքներին, որոշումներին, իրավական ակտերին, նորմատիվային նյութերին, հանրապետության գյուղատնտեսության կայուն զարգացման ռազմավարությանը, վարկային ծրագրերի իրականացման մեխանիզմներին,

- ագրոպարենային համակարգի ճյուղերի արտադրության ինտենսիվ տեխնոլոգիայի ու տեխնիկայի հիմունքներին, գյուղատնտեսության վարման համակարգերին, տնտեսագիտական գնահատման ժամանակակից մեթոդաբանությունը,

- ագրոպարենային համակարգի արտաքին տնտեսական կապերին, ագրոէկոլոգիայի և շրջակա միջավայրի պահպանության, բնական ռեսուրսների արդյունավետ օգտագործման մեխանիզմներին,

- ագրարարդյունաբերական համալիրի ճյուղերում գործող բնական-կենսաբանական և տնտեսական օրենքների գործունեության ներդաշնակմանը,

- ագրարային արտադրության տեխնոլոգիական ու տեխնիկական գիտահետազոտությունների հիմունքներին,

- աշխատանքային օրենսդրության հիմունքներին, աշխատանքի պաշտպանության նորմերին ու կանոններին:

Շրջանավարտի կրթությունը շարունակելու հնարավորությունը

311101 - Ագրարային արտադրության էկոնոմիկա և կառավարում մասնագիտությամբ բարձրագույն մասնագիտական կրթության հիմնական կրթական ծրագիրը յուրացրած տնտեսագիտության բակալավրը պատրաստ է կրթությունը շարունակելու՝

- կրճատված ժամկետներում ստանալու տնտեսագիտության բակալավրի մասնագիտական որակավորման աստիճան 2-րդ մասնագիտության գծով,

- մագիստրատուրայում ստանալու մագիստրոսի որակավորման աստիճան,

- ասպիրանտուրայում /մագիստրոսի հիմնական կրթական ծրագիրը յուրացնելուց հետո/ ստանալու գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճան:

2. Գիմորդի պատրաստականության մակարդակին ներկայացվող պահանջները

Գիմորդի նախորդող կրթական մակարդակը՝

- միջնակարգ /լրիվ/ ընդհանուր կրթություն կամ միջին մասնագիտական կրթություն:

Գիմորդը պետք է ունենա՝ պետական նմուշի վկայական միջնակարգ /լրիվ/ ընդհանուր կրթության կամ միջին մասնագիտական կրթության մասին:

3. 311101 - Ագրարային արտադրության էկոնոմիկա և կառավարում մասնագիտության տնտեսագիտության բակալավրի պատրաստման հիմնական կրթա-կան ծրագրին ներկայացվող ընդհանուր պահանջները

Տնտեսագիտության բակալավրի պատրաստման հիմնական կրթական ծրագիրը մշակվում է սույն պետական կրթական չափորոշիչներով և նեառում է՝ մասնագիտության ուսումնական պլանը, ուսումնական դասընթացների և ուսումնա-արտադրական պրակտիկաների ծրագրերը:

Տնտեսագիտության բակալավրի պատրաստման հիմնական կրթական ծրագրի բովանդակության պարտադիր նվազագույնը իրականացման պայմանների և ուսումնառության ժամկետներին ներկայացվող պահանջները կանոնակարգվում են սույն պետական կրթական չափորոշիչներով:

Տնտեսագիտության բակալավրի պատրաստման հիմնական կրթական ծրագիրը ձևավորվում է հանրապետական, բուհական, ուսանողի կողմից ընտրովի և ֆակուլտատիվ բաղադրիչների դասընթացներից:

Տնտեսագիտության բակալավրի պատրաստման հիմնական կրթական ծրագիրը նա-խատեսվում է հետևյալ կրթարժեքներում

Ընդգրկված դասընթացների ուսումնասիրումը՝

- ընդհանուր հումանիտար և սոցիալ-տնտեսական՝ ՀՍ,
- ընդհանուր մաթեմատիկական և բնագիտական՝ ԸԲ,
- տեխնոլոգիական և տեխնիկական՝ ՏՏԴ,
- ընդհանուր մասնագիտական՝ ԸՄԴ,
- մասնագիտական՝ ՄԴ,
- ֆակուլտատիվ՝ ֆ,
- ինչպես նաև եզրափակիչ պետական որակավորումը:

Տնտեսագիտության բակալավրի պատրաստման հիմնական ծրագրի բուհական բա-ղադրիչի բովանդակությունը պետք է ապահովի շրջանավարտի պատրաստությունը սույն պետական կրթական չափորոշիչով սահմանված որակավորման բնութագրի հա-մաձայն:

4.311101 - Ագրարային արտադրության էկոնոմիկա և կառավարում մասնագիտությամբ տնտեսագիտության բակալավրի պատրաստման հիմնական կրթական ծրագրի բովանդակության պարտադիր նվազագույնին ներկայացվող պահանջները:

ընդհանուր հումանիտար և սոցիալտնտեսական դասընթացների կրթարժեք.

Հանրապետական բաղադրիչ

- 1 - Ֆիզիկական կուլտուրա
- 2 - Հայ ժողովրդի պատմություն
- 3 - Հայոց լեզու և հայ գրականություն
- 4 - Ռուսաց լեզու և խոսքի մշակույթ
- 5 - Օտար լեզու
- 6 - Մշակութաբանություն
- 7 - Զաղաքագիտություն
- 8 - Իրավագիտություն
- 9 - Փիլիսոփայություն
- 10 - Տնտեսագիտական սոցիոլոգիա
- 11 - Տնտեսագիտության տեսություն

1 - Ֆիզիկական կուլտուրա 136 ժամ

Ֆիզիկական կուլտուրան ուսանողների ընդհանուր կուլտուրական և մասնագիտական պատրաստվածության գործընթացում: Նրա սոցիալ-կենսաբանական հիմունքները: Ֆիզիկական կուլտուրան և սպորտը որպես հասարակական երևույթներ:

Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությունը ֆիզիկական կուլտուրայի մասին: Անհատի ֆիզիկական կուլտուրան:

ՌԲսանողի առողջ կենսակերպի հիմքերը: Աշխատունակության օպտիմալացման նպատակով ֆիզիկական կուլտուրայի միջոցների օգտագործման առանձնահատկությունները:

Ընդհանուր ֆիզիկական և հատուկ պատրաստությունը ֆիզիկական դաստիարակության համակարգում:

ՄՊՈՐՏ. Սպորտի կամ ֆիզիկական վարժությունների համակարգի անհատական ընտրություն:

ՌԻսանողների մասնագիտական-կիրառական, ֆիզիկական պատրաստությունը:

Ինքնուրույն պարապմունքների մեթոդիկայի հիմունքները և սեփական օրգանիզմի վիճակի ինքնավերահսկումը:

2. Հայ ժողովրդի պատմություն 4 կրեդիտ 120 ժամ

Պատմական գիտության էությունը, մեթոդները: Հայրենական պատմությունը անցյալում և ներակայում: Հայոց պատմությունը որպես համաշխարհային պատմության անբաժանելի մաս:

Առարկայի պարբերացումը, ուսումնասիրության մեթոդները: Հայ և օտար աղբյուրները Հայաստանի և հայերի մասին: Հայ ժողովրդի ծագումը և կազմավորումը:

Հին հայկական պետության կազմավորման ու զարգացման փուլերը: Արարատյան թագավորության կազմավորումը և անկումը (9-6-րդ դդ. մ.թ.ա.): Երվանդունիների (հայկազյան) համահայկական պետությունը: Արեւմենյան Պարսկաստանը և Երվանդունիները: Ալեքսանդր Մակեդոնացին և հելլենիզմը Հայաստանում: Արտաշեսյան արքայատոհմի հաստատումը և Արտաշես 1-ին քաղաքական գործիչը: Տիգրան Մեծ Արտաշեսյան արքայատոհմի անկումը և Արշակունիների արքայատոհմի հաստատումը: Հին հայկական մշակույթը: Արշակունիների անկումը, Հայաստանի բաժանումները: Քրիստոնեության ընդունումն ու հայոց գրերի գյուտը որպես ազգի գոյապահպանության կռվաններ:

Հայ ժողովրդի պայքարը հանուն անկախության վերականգնման 5-9-րդ դարերում: Հայ ժողովրդի ազատագրական պայքարը ընդդեմ պարսկա-բյուզանդական բռնատիրության և ձուլման քաղաքականության 5-6-րդ դարերում: Արաբական արշավանքները Հայաստան և ժողովրդական ապստամբությունները 8-9-րդ դարերում: Հայկական մշակույթը 5-8-րդ դարերում:

Բագրատունիների թագավորության հիմնումն, ամրապնդումը, վերելքը և անկումը: Մելջուկ-թուրքերի արշավանքները և Ջաքարյանների իշխանությունը:

Կիլիկիայի հայկական պետությունը (11-14-րդ դդ.): Ռուբինյան իշխանությունը և թագավորության հռչակումը Կիլիկիայում: Հայ-մոնղոլական դաշինքը, Եգիպտական արշավանքները և թագավորության անկումը:

Հայ ազատագրական շարժումները 16-18-րդ դդ.: Հայաստանի 1-ին և 2-րդ բաժանումները Պարսկաստանի և Թուրքիայի միջև: Ազատագրական շարժումների սկիզբը և հետագա ծավալումը 17-18-րդ դարերում: Իսրայել Օրի: Ազատագրական պատերազմներն Արցախում և Սյունիքում 1720-ական թվ. և դրանց վախճանը: Հովսեփ Էմինը և հայ ազատագրական շարժումը: Հայաստանի ազատագրության ծրագրերը: Հայկական մշակույթը 15-18-րդ դարերում:

Հայաստանը 19-րդ դարի առաջին կեսին: 1804-1813թթ. և 1826-1828թթ. ռուս-պարսկական պատերազմները և արևելյան Հայաստանի նվաճումը Ռուսաստանի կողմից: 1806-1812թթ. և 1828-1829թթ. ռուս-թուրքական պատերազմները և Հայաստանը: Պարսկահայերի և արևմտահայերի ներգաղթը:

Հայ ժողովրդի սոցիալ-տնտեսական ու քաղաքական դրությունը 19-րդ դարի երկրորդ կեսին: Հայ հասարակական-քաղաքական միտքը 1850-1860-ական թվ.: 1877-1878թթ. ռուս-թուրքական պատերազմը և հայկական հարցի միջազգայնացումը: Հայ քաղաքական կուսակցությունների ձևավորումը, նրանց ծրագրերն ու գործելակերպը: Արևմտահայերի զանգվածային կոտորածները 1895-1896թթ.: Հայկական մշակույթը 19-րդ դարում:

Հայ ժողովուրդը առաջին աշխարհամարտի տարիներին: Հայկական հարցը 1912-1914թթ.: Առաջին աշխարհամարտի սկիզբն ու ընթացքը: Հայոց ցեղասպանության

թուրքական ծրագիրն ու իրագործման փուլերը: Մեծ եղեռնը: Հայ ժողովրդի ինքնապաշտպանական մարտերը: 1917թ. փետրվարյան, հոկտեմբերյան հեղափոխությունները և Հայաստանը:

Հայաստանի առաջին հանրապետությունը (1918-1920թթ.): Հայ ժողովրդի 1918 թ. մայիսյան հերոսամարտերը և Հայաստանի առաջին հանրապետության հռչակումը: Հանրապետության սոցիալ-տնտեսական հասարակական-քաղաքական և մշակութային կյանքը: Արտաքին քաղաքականությունը: Սևրի պայմանագիրը: Թուրք-հայկական պատերազմը: Հանրապետության անկումը:

Հայաստանի խորհրդային հանրապետությունը 1920-1940թթ.: Խորհրդային իշխանության հաստատումը, առաջին քայլերը և տնտեսական ու քաղաքական կարևոր իրադարձությունները: Բռնաճնշումները և դրանց հետևանքները:

Հայ – ժողովուրդը երկրորդ աշխարհամարտի տարիներին: Պատերազմի սկիզբը: Հայրենական Մեծ պատերազմը: Հանրապետության տնտեսության վերակառուցումը պատերազմի պահանջներին համապատասխան: Հայ ժողովրդի մասնակցությունը պատերազմին: Թիկունքի հերոսական աշխատանքը: Սփյուռքահայերի մասնակցությունը երկրորդ համաշխարհային պատերազմին: Հայրենական Մեծ պատերազմի ավարտը: Հայկական հարցը Պոտսդամի կոնֆերանսում:

Հայաստանի խորհրդային հանրապետությունը 1945-1991թթ.: Երկրի տնտեսության վերականգնումը: Հայաստանը Խրուշչովյան բարենորոգումների, Բրեժնևյան հասարակական-քաղաքական կյանքի լճացման տարիներին:

Գորբչովյան վերակառուցման քաղաքականությունը, Արցախյան շարժումը և Սպիտակի ավերիչ երկրաշարժը:

Հայաստանի Հանրապետությունը 1991-2003թթ.: ԽՍՀՄ փլուզումը: Հայաստանի երկրորդ հանրապետության հռչակումը: Հողի սեփականաշնորհումն ու ձեռնարկությունների ապապետականացումը: Անցումը շուկայական հարաբերություններին: Թույլ տրված սխալներն ու հետևանքները: Հանրապետության արտաքին քաղաքականությունը: Յեղասպանության ճանաչման գործընթացը: Արցախյան հիմնահարցը: Հայրենիք-սփյուռք կապերը: Հայկական մշակույթը:

3. Հայոց լեզու և հայ գրականություն 4 կրեդիտ 120 ժամ

Լեզվի հիմնական գործառնությունները, լեզուն որպես մարդկային մտածողության արտահայտման ու մտքերի ձևավորման միջոց, որպես հաղորդակցության միջոց, որպես մշակութային արժեքների ստեղծման, պահպանման ու կուտակման միջոց, որպես հասարակական-քաղաքական միտումների կրող:

Աշխարհի լեզուները և լեզվաընտանիքները, հայոց լեզվի տեղը հնդեվրոպական լեզվաընտանիքում:

Հայոց լեզվի զարգացման պատմական շրջանները (գրաբար, միջին հայերեն, ժամանակակից հայոց լեզու՝ արևելահայ և արևմտահայ գրական լեզուներ): Հայոց գիրը և գրչությունը: Մեսրոպյան այբուբենի ստեղծման համազգային պատմական նշանակությունը:

Ուղղագրության, կետադրության և ուղղախոսության ժամանակակից համակարգերը, որպես գրավոր և բանավոր խոսքի կարևորագույն չափանիշներ:

Խոսքի կուլտուրայի հիմքերն ու բաղկացուցիչները. ոճաբանություն և ճարտասանական արվեստի հիմունքները:

Ժամանակակից հայերենում ոճի հիմնական տեսակների բնութագրումը. գործառնական, իրադրական և անհատական ոճեր:

Գործառնական ոճեր:

Առօրյա խոսակցական ոճի ընդհանուր բնութագիրը: Գրական լեզվի ներկա վիճակի և նրա հետագա զարգացման ընթացքի առումով առօրյա խոսակցական ոճի ազդեցության դրական և բացասական միտումները: Ժամանակակից հայոց գրական լեզվի անադարտության պահպանման հիմնական խնդիրները:

Գիտական ոճի ընդհանուր բնութագիրը: Գիտական և կրթական-ուսումնական ոլորտների գործունեության լեզվական-խոսքային չափանիշները:

Վարչագործարարական ոճի ընդհանուր բնութագիրը: Վարչատնտեսական, օրենսդիր, օրինաստեղծ և պետական կառավարման, ինչպես նաև քաղաքական, միջազգային, դիվանագիտական ոլորտներում կիրառվող լեզվական-խոսքային չափանիշների առանձնահատկությունները: Այդ ոլորտներին վերաբերող փաստաթղթերի կազմման և դրանց համակարգման հիմնական սկզբունքները: Գովազդային տեքստերի ձևավորման և դրանց մատուցման հիմնական եղանակները:

Հրատարակախոսական ոճի ընդհանուր բնութագիրը: Հուզական- հոգեբանական ներգործության և փաստարկվածության ու տրամաբանական մոտեցումների համադրումը որպես այդ ոճի գործառության հիմնական սկզբունք:

Գեղարվեստական ոճի ընդհանուր բնութագիրը: Այդ ոճի հիմնական չափանիշների պարզաբանումը հայ և համաշխարհային գրական մեծագույն արժեքների օրինակով:

Ճարտասանական արվեստի պատմության և հիմնական սկզբունքների համառոտ ակնարկ:

Ճարտասանական արվեստի կազմախոսական-բնախոսական հիմքերը. ձայնի դրվածքը, շնչառության տեխնիկան, հնչյունի ձևավորման և արտաբերման տեխնիկան ու կուլտուրան: Խոսքի կազմակերպման հոգեբանակն, հուզական և տրամաբանակն մեխանիզմները:

4. Ռուսաց լեզու և խոսքի մշակույթ 4 կրեդիտ 120 ժամ

Գյուղատնտեսության համար մասնագետներ պատրաստելու խնդիրները որոշարկում են «Ռուսաց լեզու» դասընթացի հաղորդակցական և պրակտիկ բնույթը անհատական խոսքի և երկխոսության, ընթերցելու և գրելու, ընկալման և խոսակցական ունակությունների ձևավորումը և զարգացումը:

Գործառնական-իմաստաբանական հիմքի վրա խմբավորված քերականական գիտելիքների ուսուցումը դիտակտիկ սկզբունքների և ուսումնական նյութի բաշխվածության հաշվառումը: Նվազագույնի հասցված բառային քերքկանական նյութի մատուցումը որպես խոսքի կուլտուրայի կատարելագործման, խոսակցական սխալների կանխատեսման և դրանց վերացման լեզվական հիմք:

Ռուսուցանվող լեզվի երկրի մշակույթը և ավանդույթները:

Խոսքի բարեկանոնության (կանոնավարության) տարբեր միջոցների կիրառումը որոշակի իրավիճակներում:

Խոսելու ունակությունը. անհատական խոսքի և երկխոսության կազմակերպումը օգտագործվող պարզ բառային-քերականական միջոցների կիրառմամբ:

Հրատարակային խոսքի հիմունքները (բանավոր հաղորդում, զեկույց և այլն):

Խոսքի ընկալումը. անհատական խոսքի և երկխոսության ըմբռնումը կենցաղային և մասնագիտական հաղորդակցման ոլորտներում:

Ընթերցանություն. տեքստերի տեսակները, ոչ բարդ տեքստեր և մասնագիտական ուղղվածության տեքստեր:

Գրավոր խոսքի ունակություն. համառոտագրում, ռեֆերատ, հաղորդում, դրույթներ: Վարչագործարարական ոճ (դիմում, ստացական, արձանագրություն, տեղեկանք և այլն):

5. Անգլերեն լեզու 8 կրեդիտ 240 ժամ

Հնչյունների արտասանության, ինտոնացիայի, շեշտադրական համակարգի և ուսուցանվող լեզվում խոսքի ռիթմի յուրահատկությունը, տառադարձության ընթերցանությունը:

Ընդհանուր և տերմինաբանական բնույթի 2000 ուսուցողական բառային միավորով բառապաշարի նվազագույն:

Ընդհանուր կիրառման բնագավառի /կենցաղային, տերմինաբանական, ընդհանուր գիտական, պաշտոնական և այլն/ հասկացություն բառապաշարների տարբերակման մասին:

Հասկացություն բառակազմական հիմնական միջոցների մասին:

Հասկացություն ազատ և կայուն բառակապակցությունների, դարձվածաբանական միավորների մասին:

Գրավոր և բանավոր հաղորդակցության ժամանակ առանց իմաստի աղճատման ընդհանուր բնույթի հաղորդակցումն ապահովող քերականական երևույթներ:

Ուսումնասիրվող լեզվի երկրների մշակույթը և սովորույթները:

Բանավոր խոսքը: Պաշտոնական և ոչ պաշտոնական շփման ընդհանուր հաղորդակցական իրադրություններում առավել չափով օգտագործվող հարաբերականորեն պարզ բառային-քերականական միջոցների օգտագործումը երկխոսության մեջ և անհատական խոսքում: Հրապարակային խոսքի հիմունքները /բանավոր հաղորդում, զեկույց/:

Ունկնդրում: Կենցաղային և մասնագիտական հաղորդակցման բնագավառներում երկխոսության և անհատական խոսքի ըմբռնումը:

Ընթերցանություն: Տեքստերի տեսակները. ոչ բարդ գործնական բնույթի և լայն մասնագիտական ուղղվածության տեքստեր:

Գրավոր խոսքը: Խոսքային ստեղծագործությունների տեսակները. կենսագրություն, փոքր զեկույցներ, անձնական նամակ, գործնական նամակ, ռեֆերատ:

Գերմաներեն լեզու 8 կրեդիտ 240 ժամ

Ծրագիրը ենթադրում է գերմաներեն լեզվի իմացության գործնական կիրառում, լեզվին բնորոշ ճիշտ շեշտադրություն և արտասանություն: Քերականական անհրաժեշտ գիտելիքների ձեռք բերումը, նրանց կիրառումը բանավոր խոսքում և թարգմանչական աշխատանքում: Ուսուցողական ընդհանուր բառապաշարի և տերմինաբանական բնույթի 2000 բառային նվազագույն միավոր:

Բառապաշարի տարբերակում ըստ կիրառման բնագավառի /կենցաղային, տերմինաբանական, գիտական, պաշտոնական/:

Ընդհանուր հասկացություն բառակազմությանը վերաբերող միջոցների մասին:

Ընդհանուր հասկացություն ազատ և կայուն բառակապակցությունների և դարձվածաբանության վերաբերյալ:

Քերականական հմտությունների իմացությունը գրավոր և բանավոր հաղորդակցության ժամանակ առանց աղճատման ընդհանուր բնույթի հաղորդակցումն ապահովելու համար:

6. Մշակութաբանություն 2 կրեդիտ 60 ժամ

Ժամանակակից մշակութաբանության կազմը և կառուցվածքը, մշակույթի փիլիսոփայությունը և մշակութային մարդաբանությունը: Մշակութաբանությունը և մշակույթի պատմությունը, տեսական և կիրառական մշակութաբանության հետազոտությունների մեթոդիկան: Մշակութաբանության հիմնական հասկացությունները, մշակույթ, քաղաքականություն, մշակույթի ձևաբանություն, գործառնություններ և սուբյեկտներ, մշակույթի ծագումնաբանությունը և դինամիկան:

Մշակույթի լեզուն և խորհրդանիշները, միջմշակութային հղորդակցում, մշակութային արժեքներ և ավանդույթներ, աշխարհի մշակութային պատկերը: Մշակույթի սոցիալական ինստիտուտներ, մշակութային նույնականությունը և արդիականացումը, մշակույթների տիպաբանությունը: Էթնիկական, ազգային, վերնախավային և զանգվածային մշակույթներ, մշակույթների արևելյան և արևմտյան տիպերը առանձնահատուկ և միջին մշակույթներ: Տեղային մշակույթներ, ժամանակակից համաշխարհային գործընթացներում մշակութային ընդհանրացման միտումները:

Մշակույթը և բնությունը, մշակույթը և անհատը, մշակույթը և հասարակությունը, մշակույթը և արդիականության գլոբալ հիմնախնդիրները:

7. Քաղաքագիտություն 3 կրեդիտ 90 ժամ

Քաղաքագիտության օբյեկտը և առարկան, մեթոդները և գործառնությունները: Քաղաքագիտության և այլ հասարակագիտական առարկաների փոխհարաբերությունները: Քաղաքական ուսմունքների հիմնական փուլերը (Անտիկ Աշխարհի, միջնադար, նոր և նորագույն շրջան): Հայ քաղաքական մտքի ավանդույթները, արմատները, սոցիոմշակութային հիմքերը: Արդի քաղաքագիտական դպրոցները:

Քաղաքականություն և քաղաքական իշխանություն: Քաղաքական իշխանության իրականացման մեխանիզմը, արդյունավետությունը և լեգիտիտությունը: Քաղաքական համակարգ: Քաղաքական ռեժիմ (վարչակարգ): Դեմոկրատիայի ժամանակակից տեսություններն ու մոդելները: Պետություն, գործառույթները, ձևերը: Պետական իշխանության մարմինները Հայաստանում: Իրավական և սոցիալական պետություն: Խորհրդարան և խորհրդարանականություն: Կառավարման նախագահական, կիսանախագահական և խորհրդարանական ձևերի համեմատական վերլուծությունը:

Քաղաքական իշխանության սոցիալական սուբյեկտները: Շահերի խմբեր, քաղաքական լիդերություն և քաղաքական լիդերներ, էլիտա: Ընտրություններ և ընտրական համակարգեր: ՀՀ ընտրական համակարգը: Քաղաքական կուսակցություններ և կուսակցական համակարգեր: Բազմակուսակցական համակարգի կայացումը Հայաստանում: Քաղաքական գործընթացներ: Քաղաքական արդիականացում: Քաղաքական արդիականացման առանձնահատկությունները ՀՀ-ում: Քաղաքական կոնֆլիկտներ և դրանց լուծման ուղիները: Քաղաքական տեխնոլոգիաներ:

Համաշխարհային քաղաքական գործընթացներ և միջազգային հարաբերություններ: Արդի համաշխարհային հարաբերությունների աշխարհաքաղաքական վերլուծություն: Հայաստանի ազգային շահերը նոր աշխարհաքաղաքական իրավիճակում:

Քաղաքական գլոբալիստիկա. ընդհանուր բնութագիրը, համամարդկային հիմնահարցերի լուծման քաղաքական ուղիները: Քաղաքական կանխատեսում:

8. Իրավագիտություն 3 կրեդիտ 90 ժամ

Պետությունն ու իրավունքը: Պետության և իրավունքի ծագումը, էությունը, հատկանիշները, գործառույթները, կառուցակարգը, ձևերը: Իրավունքի նորմերը և աղբյուրները: Նորմատիվային իրավական ակտերի հասկացությունը, տեսակները: Օրինականության հասկացությունը:

Հայաստանի Հանրապետության իրավունքի համակարգը: Իրավունքի ճյուղերը: Սահմանադրական իրավունք:

Քաղաքացիական իրավունք: Իրավաբանական անձինք: Սեփականության իրավունք: Գրավի իրավունք: Գործարքներ և ներկայացուցչություն: Պարտավորություններ: Պայմանագիր: Ժառանգական իրավունք:

Աշխատանքային իրավունք: Վարչական իրավունք: Քրեական իրավունք: Հոդային իրավունք: ՀՀ Հոդային օրենսդրությունը:

ՀՀ դատական համակարգը: Դատախազության մարմինների համակարգը: ՀՀ ոստիկանության մարմինները: Արդարադատությունը և դրա խնդիրները:

Քաղաքացիական դատավարության իրավունքը: Քրեական դատավարության իրավունքը:

Միջազգային իրավունք: Միջազգային իրավունքի սկզբունքները և սուբյեկտները: Միջազգային պայմանագրեր: Միջազգային իրավունքի աղբյուրները:

9. Փիլիսոփայություն 4 կրեդիտ 120 ժամ

Փիլիսոփայության առարկան, տեղը և դերը մշակույթում:

Փիլիսոփայության կայացումը, փիլիսոփայական դպրոցների և հիմնական ուղղությունների պատմական զարգացման հիմնական փուլերը, փիլիսոփայական գիտելիքների կառուցվածքը: Ուսմունք կեցության ինքնակազմակերպվածությունը: Իրականի և վերացականի հասկացությունները՝ տարածություն և ժամանակ, շարժում և զարգացում, դիալեկտիկա, դետերմինիզմ և ինդետերմինիզմ, դինամիկա և վիճակագրական օրինաչափությունները, աշխարհի մասին գիտական, փիլիսոփայական և կրոնական պատերազմները:

Մարդը և հասարակությունը, մշակույթը, մարդը և բնությունը: Հասարակությունը և նրա կառուցվածքը, քաղաքացիական հասարակություն և պետություն, մարդը սոցիալական կապերի համակարգում:

Մարդը և պատմանական գործընթացը, անհատը և զանգվածները, ազատություն և անհրաժեշտություն, հասարակական զարգացման հասարակարգային և քաղաքակրթական հայեցակարգերը:

Մարդկային կեցության իմաստը. բնություն և ազատություն, ազատություն և պատասխանատվություն, բարոյականություն:

Ճշտություն և իրավունք, բարոյական արժեքներ, տարբեր մշակույթներում կատարյալ անհատի մասին պատկերացումները:

Գեղագիտական արժեքներ և նրանց դերը մարդկային կյանքում, կրոնական արժեքներ և խղճի ազատություն:

Գիտակցություն և իմացություն, ինքնագիտակցություն և անհատականություն: Իմացություն, ստեղծագործություն և պրակտիկա, հավատ և գիտելիք, հասկացողություն և բացատրություն: Ռացիոնալությունը և իռացիոնալությունը իմացության գործունեությունում: Ճշմարտության հիմնախնդիրը. իրականություն, մտածողություն, տրամաբանություն և լեզու, գիտական և ոչ գիտական իմացություն, գիտականության չափանիշներ: Գիտական իմացության կառուցվածքը, մեթոդը և ձևերը, զարգացման միտումները: Գիտական հեղաշրջումները և ռացիոնալության տիպերի փոփոխությունը, գիտությունը և տեխնիկան: Մարդկության ապագան և արդիականության գլոբալ հիմնախնդիրները. քաղաքակրթությունների փոխազդեցությունը և ապագայի պատկերը:

10 - Տնտեսագիտական սոցիոլոգիա 2 կրեդիտ 60 ժամ

Դասընթացը ընդգրկում է հետևյալ թեմաները՝

- սոցիոլոգիան որպես գիտություն, ուսումնասիրության առարկան, օբյեկտը, խնդիրները, գործառույթները: Սոցիոլոգիայի զարգացման փուլերը և դպրոցները,
- ուսումնասիրության մեթոդները: Ընտրանք: Փաստաթղթերի վերլուծություն, դիտում, հարցում: Հետազոտության արդյունքների վերլուծություն,
- տնտեսական մոտիվացիա և ռացիոնալիզմի տիպեր: Պահանջմունքների դասակարգման Ա.Մասլոուի սանդղակի բնութագրությունը,
- աշխատաշուկայի ձևավորումը և զարգացումը սոցիոլոգիայում: Գործազրկության ձևերը և դրա սոցիալ-հոգեբանական հետևանքները,
- տնտեսական ադապտացիա, դրա ձևերը և էտապները: Ադապտացիայի դեկավարման օբյեկտիվ և սուբյեկտիվ գործոնները,
- աշխատանքային կոնֆլիկտներ: Կոնֆլիկտների ծագման պատճառները, ձևերը և լուծման ուղիները,
- սոցիալ-տնտեսական շերտավորում, դրա պատճառները, չափանիշները, ձևերը,
- գործարարության հիմնախնդիրները, զարգացման պատմական տիպերը: Գործարարի սոցիալ-հոգեբանական կերպարի բնութագրությունը,
- մարդը տնտեսական գաղափարախոսության համակարգում: Տնտեսական գաղափարախոսության ձևերը,

- փող, ֆինանսներ, բորսա, հարկեր: Դրանց սոցիալ-հոգեբանական տեսանկյունները:

11 - Տնտեսագիտության տեսություն 12 կրեդիտ 360 ժամ

Տնտեսագիտության տեսության ընդհանուր հիմունքները: Առարկան, գործառույթները և մեթոդները: Տնտեսագիտության տեսության զարգացման հիմնական փուլերը: Տնտեսական մտածելակերպ: Բարիքը, պահանջումները, ռեսուրսները: Արտադրության գործոններ: Տնտեսական ընտրություն: Տնտեսական հարաբերություններ: Մեխանիզմները և տնտեսավարում: Տնտեսական համակարգեր: Արտադրական հնարավորությունների կորեր: Տնտեսական արդյունավետություն: Տնտեսական ռազմավարություն և քաղաքականություն:

Միկրոտնտեսագիտություն: Շուկա: Առաջարկի և պահանջարկի օրենք: Անհատական և շուկայական պահանջարկ, հավասարակշռված գին: Սպառողի և արտադրողի ավելցուկներ, սպառողի և արտադրողի վարքագծերի տեսությունները: Պահանջարկի գործոնները: Եկամտի էֆեկտ և փոխարինման էֆեկտ: Առածականություն: Առաջարկը և նրա գործոնները: Մահմանային արտադրողականության անկման օրենքը: Մասշտաբի էֆեկտ: Մենաշնորհ, բնական մենաշնորհ, գնի էությունը, գնային խտրականություն: Մրցակցությունը և նրա տեսակները: Օլիգոպոլիս, մենաշնորհային մրցակցություն: Չեռնարկության հասկացությունը, արտադրության համակենտրոնացումը և կենտրոնացումը, դիվերսիֆիկացիա: Արտադրական գործառույթ: Արտադրության գործոնների շուկաներ: Ծախսերը և դրանց տեսակները, հաստատուն, փոփոխուն, հաշվապահական, տնտեսական, սահմանային ծախսեր, այլընտրանքային ծախսեր: Հաշվապահական և տնտեսական շահույթ: Հասույթի և ծախսերի միջին և սահմանային մեծությունները, փոխհատուցում արտադրության մասշտաբից: Չեռներեցության տնտեսական բնույթը, գործառույթները և ակտիվացման պայմանները, տնտեսական ռիսկ:

Աշխատանքի շուկա: Աշխատանքի առաջարկը և պահանջարկը: Աշխատավարձ և զբաղվածություն, բյուջետային սահմանափակում, անտարբերության կոր: Կապիտալի շուկա: Տոկոսադրույք և ինվեստիցիա: Հողի շուկա: Ռենտա: Ընդհանուր հավասարակշռություն և բարեկեցություն: Եկամուտների բաշխումը: Անհավասարություն: Պետության դերը:

Մակրոտնտեսագիտություն: Ազգային տնտեսությունը որպես ամբողջություն: Մակրոտնտեսական ցուցանիշներ: Համախառն ներքին արդյունք: Ազգային եկամուտ: Տնօրինվող անձնական եկամուտ: Գների ինդեքսները: Ազգային հարստություն: Համախառն ներքին արդյունքի դինամիկան ՀՀ-ում: Ազգային տնտեսության ճյուղային և բաժանմունքային կառուցվածքներ: Ամբողջական պահանջարկ և ամբողջական առաջարկ, դրանց հավասարակշռությունը /AD-AS մոդելը/: Սպառում, խնայողություն, դրանց միջին և սահմանային հակումները, գործառույթները: Խնայողություն և ինվեստիցիա: Մակրոտնտեսական հավասարակշռություն և իրական տոկոսադրույք /IS-LM մոդելը/: Մուլտիպլիկատորի էֆեկտը: Գործազրկությունը և նրա ձևերը: Ինֆլյացիան և նրա տեսակները: Տնտեսական պարբերաշրջանները: Տնտեսական աճը և տնտեսական զարգացումը: Տնտեսական աճի մոդելները: Պետական ծախսեր և հարկեր: Փողի էությունը, փողի շուկա, դրամաշրջանառություն, փողի տեսությունները: Պետական բյուջե, դրա դեֆիցիտը և ավելցուկը, արժույթի ֆիքսված և լողացող կուրս: Բանկային համակարգ: Դրամավարկային քաղաքականություն: Միջազգային տնտեսական հարաբերություններ: Արտաքին առևտուր և արտաքին քաղաքականություն: Վճարային հաշվեկշիռ:

Անցումային շրջանի հիմնական գծերը և առանձնահատկությունները ՀՀ-ում: Տնտեսության կառուցվածքային տեղաշարժերը: Սոցիալական ոլորտի վերափոխումները: Բաց տնտեսության ձևավորումը:

ընդհանուր մաթեմատիկական և բնագիտական դասընթացների կրթաբով

- 1 - Բարձրագույն մաթեմատիկա
- 2 - Ինֆորմատիկա
- 3 - Ինֆորմացիոն տեխնոլոգիաներ և համակարգեր
- 4 - Ագրոէկոլոգիա և շրջակա միջավայրի պահպանություն
- 5 - Քաղաքացիական պաշտպանություն և անվտանգ. արտ. իրավիճակ-ներ
- 6 - Կենսագործունեության անվտանգություն
- 7 - Երկրագործություն, հողագիտություն, ագրոքիմիայի հիմունքներով
- 8 - Բուսաբուծություն
- 9 - Բանջարաբուծություն
- 10 - Այգեպտղաբուծություն
- 11 - Անասնաբուծական արտադրանքի արտադրության տեխնոլոգիա
- 12 - Բուսաբուծական արտադրանքի պահպանման և վերամշակման տեխնոլոգիա
- 13 - Անասնաբուծական արտադրանքի պահպանման և վերամշակման տեխնոլոգիա
- 14 - Գյուղատնտեսության մեքենայացում
- 15 - Գյուղատնտեսական մեքենաներ
- 16 - Մեխորացիայի հիմունքներ
- 17 - Էկոնոմետրիկա

1 - Բարձրագույն մաթեմատիկա 12 կրեդիտ 360 ժամ

Անալիտիկ երկրաչափություն: Կոորդինատների մեթոդ: Հիմնական խնդիրները հարթության վրա: Ուղղի հավասարման տարբեր տեսքերը հարթության վրա: Երկու ուղիղների կազմած անկյունը: Երկրորդ կարգի կորեր:

Գծային հանրահաշիվ: Որոշիչներ և նրանց հատկությունները: Գործողություններ մատրիցների հետ: Հակադարձ մատրից ու անհայտով գծային հավասարումների համասեռ և ոչ համասեռ համակարգեր: Կրամերի կանոնը: Մ գծային հավասարումների համակարգեր: Գաուսի մեթոդը: Մատրիցի ռանգը: Կոմպլեքս թվեր: Ո չափանի վեկտորական և էվլիդյան տարածություններ: չափանի վեկտորների սիստեմի գծային կախվածությունը և անկախությունը: Բազիս: Վեկտորների սիստեմի ռանգը: Գծային ձևափոխություններ և նրանց մատրիցը: Անցում մի բազիսից մյուսին: Մատրիցի սեփական արժեք և սեփական վեկտոր: Նրանց հատկությունները: Քառակուսային ձևեր: Քառակուսային ձևի բերումը կանոնական տեսքի:

Մաթեմատիկական անալիզ: Թվային հաջորդականություններ: Անվերջ փոքր և անվերջ մեծ հաջորդականություններ և նրանց հատկությունները: Չուգամետ հաջորդականությունների հատկությունները: Մոնոտոն հաջորդականություններ: «Թ» թիվը: Մեկ փոփոխականի ֆունկցիան: Ֆունկցիայի սահմանը և անընդհատությունը: Երկու նշանավոր սահմաններ: Անընդհատ ֆունկցիայի հատկությունները: Ֆունկցիայի ածանցյալը և նրա երկրաչափական իմաստը: Ֆունկցիայի դիֆերենցիալը: Բարձր կարգի ածանցյալներ և դիֆերենցիալներ: Դիֆերենցիալ հաշվի հիմնական թեորեմները: Անորոշությունների բացումը: Ֆունկցիայի հետագոտումը դիֆերենցիալ հաշվի մեթոդներով և գրաֆիկի կառուցումը: Մի քանի փոփոխականների ֆունկցիաներ: Հիմնական հասկացողություններ, սահմանը և անընդհատությունը, մասնակի ածանցյալներ, դիֆերենցիալ: Ածանցյալ ըստ ուղղության: Գրադիենտ: Ֆունկցիայի էքստրեմումները: Նվազագույն քառակուսիների մեթոդը: Անորոշ ինտեգրալ: Անորոշ ինտեգրալի հաշվման եղանակները: Ռեգիոնալ կոտորակների, իռացիոնալ և եռանկյունաչափական արտահայտությունների ինտեգրումը: Որոշյալ ինտեգրալ և նրա հատկությունները: Նյուտոն-Լայբնիցի բանաձևը: Որոշյալ ինտեգրալի հաշվման եղանակները: Անիսկական ինտեգրալներ: Որոշյալ ինտեգրալի կիրառությունները: Սովորական

դիֆերենցիալ հավասարումներ: Անջատվող փոփոխականներով, համասեռ և համասեռի բերվող հավասարումներ: Առաջին կարգի գծային և գծայինի բերվող հավասարումներ: Երկրորդ կարգի գծային հաստատուն գործակիցներով համասեռ և ոչ համասեռ հավասարումներ: Թվային շարքեր: Շարքի զուգամիտությունը և տարամիտությունը: Գրական անդամներով շարքերի զուգամիտության հայտանիշները: Նշանափոխ շարքեր: Կամայական անդամներով շարքերի զուգամիտությունը: Բացարձակ և պայմանական զուգամեծ շարքեր: Ֆունկցիոնալ շարքեր: Աստիճանային շարքեր: Թեյլորի և Մակլորենի շարքեր:

2 - Ինֆորմատիկա 6 կրեդիտ 180 ժամ

Դասընթացի առարկան, խնդիրները, ինֆորմատիկայի դերը, համակարգիչների տեսական հիմունքները:

Համակարգիչների ստեղծման ու զարգացման փուլերը: Ֆունկցիոնալ սարքերի տրամաբանական ֆունկցիաները, սարքի տրամաբանական սխեման: Տրամաբանական դիզյունկցիա, կոնյուկցիա և բացասում գործողությունները:

Համակարգիչների տեխնիկական ապահովումը, ներքին և արտաքին սարքեր, պրոցեսոր:

Ինֆորմատիկայի մուտքագրման, ելքավորման և հաղորդման սարքեր:

Համակարգչային ծրագրեր՝ օպերացիոն համակարգեր, ծրագրեր-թաղանթներ, դրայվերներ և ուտիլիտներ: Գործիքային ծրագրային ապահովումը որպես ծրագրավորման համակարգ, ծրագրավորման լեզվի և միջավայրի համակարգը և ստանդարտ գործառույթների գրադարանը:

Ալգորիթմացում: Ալգորիթմացումը, խնդիրների լուծման ալգորիթմների կառուցման մեթոդները: Ալգորիթմի հատկությունները:

Հաշվողական գործընթացների տեսակները, ալգորիթմի նկարագրման եղանակները, ալգորիթմի որակի որոշման եղանակները, ալգորիթմի մշակման փուլերը և կարգը:

Ծրագրավորում: Ծրագրավորումը որպես ինֆորմատիկայի ճյուղ, ծրագրեր կազմելու մեթոդներն ու ձևերը: Ծրագրավորման լեզուների դասակարգումը, ծրագրերի մշակումը և կատարման փուլերը:

Համակարգչային համակարգեր և ցանցեր: Համակարգչային ցանցերը և դրանց տիպերը:

3 - Ինֆորմացիոն տեխնոլոգիաներ և համակարգեր 6 կրեդիտ 180 ժամ

Դասընթացի բովանդակությունը և խնդիրները:

Ինֆորմացիոն տեխնոլոգիաները որպես հաշվիչ տեխնիկայի միջոցների, կապի, ինֆորմացիայի պահպանման և արտապատկերման միջոցներ: Տնտեսագիտական ինֆորմացիան, նրա դերը, դասակարգումը, ինֆորմացիայի ֆիզիկական ու տրամաբանական կառուցվածքները, քանակական բնութագրերը: Ինֆորմացիայի հավաքագրման, գրանցման, նախապատրաստման և մշակման տեխնոլոգիական գործընթացի նախագծումը: Համակարգչային ցանցեր: Ինֆորմացիայի ավտոմատ մշակման համակարգի նախագծման մեթոդիկան ու կազմակերպումը: Խնդիրների ալգորիթմացում, ծրագրային ապահովում, կիրառական ծրագրերի փաթեթներ: Տվյալների բանկեր և բազաներ: Տվյալների ինտեգրացված մշակումը և պահպանումը: Տվյալների բազաների կառավարման համակարգեր: Ինֆորմացիայի ավտոմատ մշակումն ըստ կառավարման գործառույթների: Օպերատիվ կառավարման ինֆորմացիայի մշակման ավտոմատացումը: Կոմերցիոն ցանցի կիրառումը: «Բանկ-կլիենտ» համակարգերը: Կառավարման տակտիկական և ռազմավարական խնդիրների ինֆորմացիայի ավտոմատ մշակումը: Ինֆորմացիոն համակարգերն ու ավտոմատացված աշխատատեղերը: Բազմաֆունկցիոնալ ծրագրային կոմպլեքսները որպես ինտեգրացված ինֆորմացիոն համակարգի ստեղծված հիմք: Յանցային տեխնոլոգիաներ: Համակարգչային ցանցեր, ինֆորմացիոն տեխնոլոգիաների առանձնահատկությունները: Լոկալ համակարգչային ցանցեր, գլո-

բալ ցանցեր: Ինֆորմացիայի պաշտպանությունը ինֆորմացիոն համակարգում: Ինֆորմացիայի պաշտպանման միջոցներն ու եղանակները:

4 - Ազրոնկոլոգիա և շրջակա միջավայրի պահպանություն 3 կրեդիտ 90 ժամ

Կենսոլորտը և մարդը: Էկոհամակարգեր, օրգանիզմների և միջավայրի փոխհարա-բերությունները: Ազրոնկոհամակարգերը և դրանց գործելակերպը տեխնոգենիկ պայմաններում: Շրջակա միջավայրի գրքալ հիմնախնդիրները: Բնական ռեսուրսների արդյունավետ օգտագործման և բնության պահպանության էկոլոգիական սկզբունքները: Միջազգային համագործակցությունը և շրջակա միջավայրի պահպանության հիմնախնդիրները: Մթնոլորտի օդի, ջրի հողերի, բուսական ու կենդանական աշխարհի պահպանությունը և դրանց արդյունավետ օգտագործումը: Քիմիացման էկոլոգիական հիմնախնդիրները: Բույսերի պաշտպանության կենսաբանական պայքարը և շրջակա միջավայրը: Երկրագործության ավանդական և այլընտրանքային համակարգերը: Կենսաբազմազանությունը և էկոհամակարգերի կայունությունը: Էկոլոգիական տեսա-կետից անվտանգ գյուղատնտեսական մթերքների արտադրության տեխնոլոգիաները: Կայուն էկոհամակարգերի ստեղծման սկզբունքները: Ռեսուրսախնայողական տեխնո-լոգիաները գյուղատնտեսության մեջ: Ազրոնկոլոգիական մոնիթորինգ, տարածքների էկոլոգիական վիճակի գնահատում: Էկոլոգիական քաղաքականությունը և գյուղա-տնտեսության էկոլոգիացման հիմնախնդիրները:

5 - Քաղաքացիական պաշտպանություն և անվտանգության արտակարգ իրավիճակներ 4 կրեդիտ 120 ժամ

Ներածություն: Արտակարգ իրավիճակների և քաղաքացիական պաշտպանության համակարգը, խնդիրներն ու նշանակությունը: Քաղաքացիական պաշտպանության կառուցվածքն ու կազմավորումները: Արտակարգ իրավիճակներ, դրանց դասակարգումը, բնութագրերը, և կանխարգելման ուղիները: Ռ-ադիացիոն և քիմիական վարակման օջախներ: Տեղանքի ռադիոակտիվ վարակում, ռադիոակտիվ վարակվածության աղբյուրները և ռադիոակտիվ ճառագայթման չափման միավորները: Մարտական թունավոր քիմիական նյութերի դասակարգումը, բնութագիրը, ներգործության ձևերը և դրանցից պաշտպանվելու եղանակները: Ռ-ադիացիոն և քիմիական իրադրության գնահատման մեթոդները: Դոզաչափական և քիմիական հետախուզության սարքերի տեսակները, կառուցվածքը և աշխատանքի սկզբունքները: Բնակչության պաշտպանության կազմակերպումը արտակարգ և պատերազմական իրավիճակներում: Ապաստարաններ, հակառադիացիոն և պարզագույն թաքստոցներ: Անհատական պաշտպանական միջոցների տեսակները, դրանց պահպանման բաշխման և օգտագործման կարգը: Արտակարգ իրավիճակների ռիսկի գնահատումը: Ռիսկի կվանտիֆիկացիան, անհատական ռիսկի ուսումնասիրման և գնահատման մեթոդները: Արտակարգ և պատերազմական իրավիճակներում գյուղատնտեսական օբյեկտների գործունեության կայունության ապահովման հիմնական ուղղություններն ու մեթոդները: Արտակարգ և պատերազմական իրավիճակներում փրկարարական և անհետաձգելի վթարային-վերականգնողական աշխատանքների կազմակերպումն ու անցկացումը: Գյուղատնտեսության վարումը ռադիոակտիվ աղտոտվածության պայմաններում:

6 - Կենսագործունեության անվտանգություն 3 կրեդիտ 90 ժամ

Ներածություն: «Կենսագործունեության անվտանգություն» առարկայի դերը, նպատակն ու խնդիրները: «Մարդ-մեքենա-միջավայր» համակարգը: Վտանգավոր և վնասակար արտադարական գործոնների բնութագիրը և առողջ ու անվտանգ աշխատանքային պայմանների ստեղծման հիմնական ուղիները: Կենսագործունեության անվտանգության միջոցառումների ներդրման տնտեսական արդյունավետության որոշումը: «Կենսագործունեության անվտանգության» բնագավառին վերաբերող նորմատիվա-իրավական փաստաթղթերը, հիմնական օրենսդրական ակտերը, աշխատանք-

քային, քաղաքացիական և քրեական օրենսգրքերը: «Կենսագործունեության անվտանգության» ծառայության կառուցվածքը և խնդիրները, ղեկավարների և մասնագետների իրավունքներն ու պարտականությունները այս բնագավառում: Արտադրական վնասվածության և մասնագիտական հիվանդությունների ուսումնասիրման մեթոդները, տնտեսական հետևանքները և գնահատման եղանակները: Կենսագործունեության անվտանգության միջոցառումների պլանավորումը և ֆինանսավորումը: Աշխատատեղերի օդերևութաբանական և միկրոկլիմայական պարամետրերի նորմավորման սկզբունքները և նորմաները, չափման և հսկման միջոցներն ու եղանակները: Արտադրական աղմուկ, վիբրացիա և վնասակար ճառագայթումներ: Դրանցից պաշտպանվելու եղանակները, չափման և հսկման միջոցները: Էլեկտրոհարվածից պաշտպանվելու կազմակերպչական միջոցառումներն ու տեխնիկական միջոցները: Ամպրոպապաշտպանություն: Հրդեհ, հրդեհների սոցիալտնտեսական հետևանքները: Շենքերի և շինությունների հրակայունությունը, դրա բարձրացման եղանակները: Կրակմարիչ տեխնիկա: Տեսակները, կառուցվածքը և աշխատանքի սկզբունքը: Հակա-հրդեհային ահագանգում և ջրամատակարարում: Հրդեհի ժամանակ մարդկանց էվակուացիայի, նյութական միջոցների հեռացման և պահպանման կարգը:

7 - Երկրագործություն, հողագիտություն ագրոքիմիայի հիմունքներով 6 կրեդիտ 180 ժամ

Երկրագործությունը գիտություն է տնտեսական, էկոլոգիական, տեխնոլոգիական տեսակետից հիմնավորված հողերի արդյունավետ օգտագործման և բարձր բերրիության մասին: Հողերի բերրիության, դրա ընդլայնված վերարտադրության և պահպանման մասին ուսմունքը բարձր կայուն և բարձրորակ բերքի ստացման հիմք:

Երկրագործության գիտական հիմունքները:

Մշակաբույսերի կյանքի գործոնները և պայմանները, դրանց կարգավորումը երկրագործության մեջ, գիտական երկրագործության հիմնական օրենքները: Մոլիբդենային բուսականությունը և արդյունավետ պայքարի միջոցառումները դրանց դեմ:

Ցանքաշրջանառություններ:

Ցանքաշրջանառությունների դասակարգումը և դրանց հիմնական օղակները:

Հողի ագրոտեխնիկական և տնտեսակազմակերպչական դերը:

Հողի մշակումը, մշակման եղանակները:

Երկրագործության ժամանակակից համակարգի գլխավոր և բաղադրիչ մասերը:

Տնտեսագիտական տեսակետից հիմնավորված և բարձրորակ արտադրանքի ապահովումը արտադրության նվազագույն աշխատանքի միջոցների ծախսումներով:

Հողագիտությունը առարկա ուսումնասիրում է հողի առաջացումը, կազմը, բերրիությունը, հիմնական հատկությունները, հողային ռեժիմները, ինչպես նաև հողերի աշխարհագրական տարածման օրինաչափությունները;

Հայաստանի Հանրապետությունում կան չօգտագործվող հսկայական հողային տարածություններ՝ աղուտ-ալկալի, քարքարոտ հողեր, էրոզացված և էրոզավտանգ հողեր: Անհրաժեշտ է դրանց բարելավումը:

Հողերի բոնիտում և տնտեսական գնահատում:

Ագրոքիմիա առարկան ունի ուսումնասիրության երեք օբյեկտ՝ հող, բույս, պարարտանյութ:

Պարարտանյութերի կիրառումը որպես մշակաբույսերի սննդառության և հողի հատկությունների բարելավման պայմանները:

Առանձին սննդատարրերի դերը բույսի կյանքում:

Ծրագրավորված բերքի ստացման համար անհրաժեշտ պարարտանյութերի քանակի հաշվարկ:

Պարարտանյութերի տնտեսական արդյունավետության հաշվարկի սկզբունքները:

8 - Բուսաբուծություն 3 կրեդիտ 90 ժամ

Բուսաբուծությունը որպես գիտություն և արտադրության ճյուղ, նրա խնդիրները: Դաշտային մշակաբույսերի խմբավորումը, նրանց ընդհանուր բնութագիրը և ժող. տնտեսական նշանակությունը: Հանրապետության համար կարևորագույն մշակաբույսերի կենսաբանական և մշակութային առանձնահատկությունները, սորտային կազմը: Դրանց մշակութային տեխնոլոգիաների առանձնահատկությունները գյուղացիական /ֆերմերային/ տնտեսություններում:

9- Բանջարաբուծություն 2 կրեդիտ 60 ժամ

Բանջարաբուծությունը որպես բուսաբուծության ճյուղ: Հիմնական բանջարային մշակաբույսերի կենսաբանական առանձնահատկությունները, սորտային կազմը և մշակութային տեխնոլոգիաները բաց և փակ գրունտում:

10- Այգեպտղաբուծություն 4 կրեդիտ 120 ժամ

Առարկան ընդգրկում է խաղողի վազի և պտղատու մշակաբույսերի ագրոկենսաբանական հիմունքները: Վեգետատիվ բազմացում և տնկանյութի աճեցման տեխնոլոգիա, այգու հիմնումը և խնամքը, խաղողի և պտուղների արտադրության մասնագիտացումը և սորտերի տեղաբաշխումը ըստ ՀՀ գյուղատնտեսական գոտիների: Սորտերի կենսաբանական և արտադրատնտեսական առանձնահատկությունները:

Դասընթացում ընդգրկված բոլոր տեսական և գործնական բնույթի բաժինները հետապնդում են մեկ նպատակ՝ տարեց-տարի ցածր ինքնարժեքով, բարձր, լավորակ բերք ստանալու հիմնախնդիրների լուծման ուղիները:

Առարկայի հիմունքների ուսումնասիրումը կօգնի բարձր կուրսերի ուսանողներին խաղողագործության և պտղաբուծության էկոնոմիկայի և արտադրության կազմակերպման հիմնահարցերը լուծելու:

11 - Անասնաբուծական արտադրանքի արտադրության տեխնոլոգիա 5 կրեդիտ 150 ժամ

Դասընթացը ընդգրկում է անասնաբուծության տարբեր ճյուղերի վիճակը և զարգացման հեռանկարները: Գյուղատնտեսական կենդանիների ֆիզիոլոգիայի և անատոմիայի հիմունքները, ծագումը, արտակազմվածքի և համակազմվածքի առանձնահատկությունները կապված մթերատվության տարբեր ուղղության հետ:

Գյուղատնտեսական կենդանիների բուծման և կերակրման հիմունքները: Տավարի կաթնային և մսային մթերատվության արտադրության տեխնոլոգիան, գյուղացիական /ֆերմերային/ և գյուղացիական կոլեկտիվ տնտեսություններում: Կաթի և տավարամսի արտադրության արդյունաբերական տեխնոլոգիայի հիմունքները:

Խոզերի կերակրումը, պահվածքը և մսի արտադրության տեխնոլոգիան:

Ոչխարների բրդային, մսային, կաթնային, մուշտակա-մորթեղենային մթերատվության արտադրության տեխնոլոգիան:

Ձիերի կերակրման, խնամքի, պահվածքի և օգտագործման տեխնոլոգիան:

Թռչնամսի և ձվի արտադրության տեխնոլոգիան:

Գյուղատնտեսական կենդանիների և թռչունի ցեղերի ուսումնասիրումը, վերարտադրությունը և կենսաբանական առանձնահատկությունները:

12 - Բուսաբուծական մթերքների պահպանության և վերամշակման տեխնոլոգիա 3 կրեդիտ 90 ժամ

Որպես վերամշակման օբյեկտ բուսական հումքի բնութագիրը և որակի գնահատումը: Հացահատիկի, լոբազգիների, յուղատու մշակաբույսերի, կարտոֆիլի, բանջարեղենի, մրգերի և հատապտուղների, շաքարի ճակնդեղի և ծխախոտի նախապատրաստման և վերամշակման սկզբունքները, մեթոդներն ու գործնականները, դրանց էությունը և արտադրության տարբեր ոլորտներում կիրառման առանձնահատկությունները:

Բուսաբուծական արտադրանքի պահպանության սկզբունքները, մեթոդներն ու եղանակները: Հացահատիկի, լոբազգիների, յուղատու մշակաբույսերի, կարտոֆիլի,

բանջարեղենի, մրգերի և հատապտուղների, շաքարի ճակնդեղի և ծխախոտի պահպանության և վերամշակման տեխնոլոգիաները: Պահածոյագործության և գինեգործության հիմունքները:

13 - Անասնաբուծական մթերքների վերամշակման և պահպանման տեխնոլոգիա 3 կրեդիտ 90 ժամ

Կաթի և կաթնամթերքների սննդային և կենսաբանական արժեքները: Կաթի կազմը, ֆիզիկական և քիմիական հատկությունները: Կաթի նախնական մշակումը տնտեսություններում: Անարատ կաթնամթերքների, պաղպաղակի, պանիրների, կարագի և կաթնային պահածոների արտադրության տեխնոլոգիաները:

Մսի քիմիական կազմը: Անատոմների մորթի տեխնոլոգիան: Մսի նախնական մշակումը: Երշիկների, ապուխտների, կիսաֆարրիկատների և մսային պահածոների արտադրության տեխնոլոգիաները: Չվի կազմը, դրանից պատրաստված սառեցված և չորացված ձվամթերքների արտադրության տեխնոլոգիան:

Կաշիների ստացման տեխնոլոգիան: Կաշիների դասակարգումը: Կաշիների ներկրման գործընթացները: Կաշիների դաբադումը, պիկելումը: Թավշակաշվի և մորթիների ստացման արտադրական գործընթացները:

14 - Գյուղատնտեսության մեքենայացում 2 կրեդիտ 60 ժամ

Գյուղատնտեսության մեքենայացում դասընթացը ներառում է չորս բաժիններ՝ տրակտորներ և ավտոմոբիլներ, գյուղատնտեսական մեքենաներ, անասնապահական ֆերմաների մեքենայացում և գյուղատնտեսական տեխնիկայի շահագործում:

Տրակտորներ և ավտոմոբիլներ բաժնում ուսանողները ծանոթանում են գյուղատնտեսական արտադրությունում օգտագործվող տրակտորների ընդհանուր կառուցվածքին, աշխատանքին, տեխնիկատնտեսական ցուցանիշներին: Ուսումնասիրվող հիմնական թեմաներն են՝ գյուղատնտեսությունում օգտագործվող տրակտորներ և ավտոմոբիլներ, ավտոտրակտորային ներքին այրման շարժիչներ, տրակտորների և ավտոմոբիլների տրանսմիսիա, տրակտորների տեխնիկատնտեսական ցուցանիշները:

Գյուղատնտեսական մեքենաներ բաժնում ուսումնասիրվող հիմնական թեմաներն են՝ հողամշակող մեքենաներ, ցանքի և տնկման մեքենաներ՝ շարային ցանիչներ /շաքարացաններ/, կարտոֆիլատնկիչ և սածիլատնկիչ մեքենաներ, հողի պահպանման, բույսերի խնամքի, կերերի հավաքման, հացահատիկի և ճակնդեղի, եգիպտացորենի բերքահավաքի, հացահատիկի գտման ու տեսակավորման, բանջարանոցային մշակաբույսերի մշակության և բերքահավաքի, պտղատու և խաղողի այգիների մշակման ու մելիորատիվ մեքենաները:

Անասնապահական ֆերմաների մեքենայացում բաժնում՝ կերերի նախապատրաստման ու բաշխման, ջրամատակարարման, կթի և կաթի նախնական մշակման, ոչխարների խուզի ու բրդի տեսակավորման, ինչպես նաև գոմաղբի հավաքման ու հեռացման մեքենասարքավորումները:

Գյուղատնտեսական տեխնիկայի և տրանսպորտային միջոցների շահագործում բաժնում ուսանողները ուսումնասիրում են մեքենա-տրակտորային հավաքակալայանի օպտիմալ կազմի որոշման, տրակտորային ագրեգատի կոմպլեկտավորման, շահագործական ծախսերի, մեքենաների տեխնիկական սպասարկումների և նավթատնտեսության կազմակերպման հարցերը:

15 - Գյուղատնտեսական մեքենաներ 2 կրեդիտ 60 ժամ

Գյուղատնտեսական մեքենաների նշանակությունը և դասակարգումը: Նրանց դերը գյուղատնտեսական արտադրության ինտենսիֆիկացման գործում:

Հողամշակման մեքենաներ, նշանակությունը, կառուցվածքը, տեխնոլոգիական ցուցանիշները:

Ցանքի ու տունկի մեքենաներ, նշանակությունը, տեսակները, կառուցվածքը, տեխնոլոգիական ցուցանիշները:

Պարարտացման մեքենաներ, նշանակությունը, տեսակները, կառուցվածքը, տեխնոլոգիական ցուցանիշները:

Քույսերի պաշտպանության մեքենաներ, նշանակությունը, տեսակները, կառուցվածքը, տեխնոլոգիական ցուցանիշները:

Կերերի հավաքման, վերամշակման մեքենաներ, կառուցվածքը, տեխնոլոգիական ցուցանիշները:

Հացահատիկային մշակաբույսերի բերքահավաքի և բերքի հետագա վերամշակման մեքենաներ, նրանց կառուցվածքը, տեխնոլոգիական ցուցանիշները:

Արմատապալարապտուղների բերքահավաքի մեքենաներ:

Հողերի բարելավման և մելիորացման մեքենաներ, տեսակները, կառուցվածքը, տեխնոլոգիական ցուցանիշները:

Փոքրաչափ գյուղատնտեսական տեխնիկա, նրանց կիրառման առանձնահատկությունները և արդյունավետությունը ժամանակակից ֆերմերային տնտեսություններում:

16 - Մելիորացիայի հիմունքներ 2 կրեդիտ 60 ժամ

Ռոռզման մելիորացիա: Ռոռզման ազդեցությունը հողի, բույսի և գյուղատնտեսական մշակաբույսերի բերքատվության վրա: Գյուղատնտեսական մշակաբույսերի ռոռզման ռեժիմը: Ռոռզման համակարգը և նրա կառուցվածքը: Ռոռզման աղբյուրները և ջրի վերցման եղանակները: Գյուղատնտեսական մշակաբույսերի ռոռզման եղանակներն ու ջրման տեխնիկան: Պայքար ռոռզվող հողերի աղակալման և գերխոնավացման դեմ: Ռոռզման համակարգի շահագործումը: Չորացման մելիորացիա: Չորացման մեթոդները և եղանակները: Չորացման համակարգը և նրա կառուցվածքը: Պայքար հողերի էրոզիայի դեմ: Մելիորացիայի տնտեսական արդյունավետությունը: Ռոռզման մելիորացիայի տնտեսական արդյունավետության բարձրացման ուղիերը:

17 - Էկոնոմետրիկա 6 կրեդիտ 180

Էկոնոմետրիկ մոդելավորման հիմնական ասպեկտները, փուլերը, գույգային ռեգրեսիոն կոռելյացիա, բազմակի ռեգրեսիա և կոռելյացիա, փոքր քառակուսիների մեթոդը, կոռելյացիայի և դետերմինացիայի գործակիցները, գծային, ոչ գծային ռեգրեսիոն մոդելները, ժամանակային շարքերը էկոնոմետրիկ հետազոտություններում, տրենդային միտումի, պարբերական և սեզոնային տատանումների բացահայտումը, ժամանակային շարքերի մոդելների հիման վրա կանխատեսման իրականացումը, վիճակագրական տվյալների վերլուծության և ընդհանրացման հիմնախնդիրները:

Ընդհանուր մասնագիտական դասընթացների կրթաբլոկ

- 1 - Վիճակագրություն
- 2 - ՀՀ արտադրողական ուժերի տեղաբաշխում
- 3 - Հաշվապահական հաշվառում և աուդիտ
- 4 - Ֆինանսներ, դրամաշրջանառություն և վարկեր
- 5 - Հարկեր և հարկային քաղաքականություն
- 6 - Շուկայական տնտեսության պետական կարգավորում
- 7 - Բնօգտագործման էկոնոմիկա
- 8 - Միջազգային տնտեսական հարաբերություններ
- 9 - ԱՊՀ ապահովագրություն
- 10 - Գնագոյացումը շուկայական տնտեսությունում
- 11 - Ագրարային քաղաքականություն
- 12 - Անշարժ գույքի կադաստր

1 - Վիճակագրություն 10 կրեդիտ 269 ժամ

Դասընթացը բաղկացած է երկու բաժիններից: Առաջին բաժնում արտացոլված են «Վիճակագրության ընդհանուր տեսության», իսկ երկրորդ բաժնում՝ «Սոցիալտնտեսական վիճակագրության» հիմնահարցերը:

«Վիճակագրության ընդհանուր տեսության» մեջ պարզաբանվում են գիտության առարկան, մեթոդը, խնդիրները, ուսումնասիրվում են վիճակագրական չափորոշիչները, վիճակագրական տվյալների դիտարկման, ամփոփման և խմբավորման մեթոդաբանությունը, միջին և վարիացիայի ցուցանիշների, փոխկապակցությունների և դինամիկայի վերլուծությունը:

«Սոցիալտնտեսական վիճակագրության» բաժնում ընդգրկված են գների, ֆինանսների և բանկերի, արտադրության և շրջանառության ծախսերի վիճակագրության, ազգային հաշիվների համակարգի, մակրոտնտեսական ցուցանիշների վիճակագրության, վճարային և առևտրային հաշվեկշիռների, սպրանքաշրջանառության /մեծածախ, մանրածախ, համախառն և զուտ/ վիճակագրության ցուցանիշներին վերաբերող բաժինները:

2 ՀՀ արտադրողական ուժերի տեղաբաշխում 3 կրեդիտ 90 ժամ

Արտադրողական ուժերի տեղաբաշխման տեսական հիմունքները: Էությունը, բովանդակությունը, նշանակությունը, հիմնական հասկացություններն ու դարձվածքաբանությունը:

Տարածքային բնատնտեսական ռեսուրսների գնահատումը, բնակչության տարաբնակեցման, ճյուղերի տեղաբաշխման, տարածքային տնտեսական կապերի, հաղորդակցման համակարգերի, սպրանքային շղթաների ծավալների և վեկտորական ուղղվածության վիճակի և օրինաչափությունների գնահատումը:

Բնատնտեսական ռեսուրսները, դրանց դասակարգումը: Սպառվող և անսպառ, վերարտադրվող և չվերարտադրվող ռեսուրսներ:

Ռեսուրսների գնահատման մեթոդիկան, ցուցանիշները: Ջերմաէներգետիկայի, հանածոների, շինանյութերի, արդյունաբերական և երկրաբանական պաշարները: Ագրոէներգետիկան: Տեղաշարժը 20-րդ և պաշարները 21-րդ դարում: Սեփականաշնորհման, պատերազմի, երկրաշարժի տնտեսական հետևանքները: Տնտեսական կապերի վերահիմաստավորումը: ՀՀ վարչատարածքային և գյուղատնտեսական շրջանացում: Մարզերի և գյուղատնտեսական գոտիների տնտեսական կապերը: Ուժեղ և թույլ կողմերը, հնարավորությունները, արգելքները: Մարզերի ռեսուրսների ներկայացում:

Բնակչության և աշխատանքային ռեսուրսների տեղաբաշխումը, տնտեսության ճյուղային կառուցվածքը, միջճյուղային կապերը, հաղորդակցման ուղիները, արդյունաբերական ճյուղերի և հումքային բազաների տեղաբաշխումը:

Գյուղատնտեսական արտադրանքների տեղաբաշխման կառուցվածքային տեղաշարժերի տնտեսական հետևանքները: Ջրասպառում և ջրային ռեսուրսների տեղաբաշխում, հեռանկարի ռազմավարությունը: Գազա-էներգամատակարարում, ռադիո-հեռուստատեսային և ինտերնետ կապ:

Սպառման սպրանքներ արտադրող ճյուղերի տեղաբաշխումը: Ենթակառուցվածքային ճյուղերի տեղաբաշխումը: Արտաքին տնտեսական կապեր: Տնտեսության գլոբալիզացիան, ազգային ռեսուրսների պահպանումը և համատեղ օգտագործումը, հաղորդակցման արտաքին ուղիների գնահատումը, պետության և շուկայի դերը:

3 Հաշվապահական հաշվառում և աուդիտ 6 կրեդիտ 180 ժամ

Հաշվապահական հաշվառման դասընթացի առարկան, մեթոդը, մեթոդի տարրերը և դրանց փոխադարձ կապը: Հաշվապահական տեղեկատվությանը ներկայացվող պահանջները, տեղեկատվության օգտագործողները: Հաշվապահական հաշվետվություններ, կազմման և ներկայացման կարգը գյուղատնտեսական ձեռնարկություններում:

Հաշվեկշռի էությունը, կառուցվածքը, հաշվեկշռային նույնություն, բովանդակությունը:

Հաշիվների էությունը, գրանցումների կարգը, կրկնակի գրանցման մեթոդի գործառնությունները:

Աուդիտի էությունը, սկզբունքները և կազմակերպման ընթացակարգերը: Աուդիտի տեսակները և անցկացման փուլերը:

Ոչ ընթացիկ ակտիվների դասակարգումը, գնահատումը, մաշվածքի հաշվարկումը, օտարման հաշվառումը: Ոչ ընթացիկ ակտիվների աուդիտի կազմակերպումը:

Ընթացիկ ակտիվների դասակարգումը գյուղատնտեսական ձեռնարկություններում: Ընթացիկ ակտիվների աուդիտի կազմակերպումը:

Պաշարների հաշվառման սկզբունքները և մնացորդի գնահատման մեթոդները համաձայն ՀՀՀՄ-2 ստանդարտի: Պաշարների աուդիտի կազմակերպումը:

Դրամական միջոցների, դեբիտորական պարտքերի հաշվառման հիմնահարցերը գյուղատնտեսական ձեռնարկություններում: Դրամական միջոցների աուդիտի կազմակերպումը:

Կապիտալի, պահուստների հաշվառման սկզբունքները գյուղատնտեսական ձեռնարկություններում:

Հիմնական արտադրության ծախսումների հաշվառման սկզբունքները, դասակարգումը ուղղակի և անուղղակի, հաստատուն և փոփոխական ծախսեր: Անուղղակի ծախսերի բաշխումը, ծախսերի կլանումը: Պատրաստի արտադրանքի հաշվառման սկզբունքները:

Իրացում, իրացումից ստացված ֆինանսական հետևանքների որոշումը: Ֆինանսական հաշվետվությունների ձևերը և աուդիտի կազմակերպումը:

4 Ֆինանսներ, դրամաշրջանառություն, վարկեր 6 կրեդիտ 180 ժամ

Ագրոպարենային համալիրի կազմակերպությունների (ձեռնարկությունների) ֆինանսները որպես պետության ֆինանսական համակարգի հիմք: Ֆինանսական արդյունքների ձևավորումը և բաշխումը: Ագրոպարենային համալիրի կազմակերպությունների ընթացիկ ակտիվների (շրջանառու միջոցների) ձևավորման և օգտագործման ֆինանսական հիմնահարցերը արդի պայմաններում: Կազմակերպությունների գործունեության ֆինանսական վերլուծությունը և ռազմավարությունը: Կազմակերպությունների սնանկացման (անվճարունակության) ֆինանսական հիմնահարցերը: Դրամական համակարգը և դրամաշրջանառության կազմակերպումը: Գյուղատնտեսական կազմակերպություններում դրամական միջոցների և հաշվարկների կազմակերպումը: Միջազգային արժույթային (վալյուտային) հարաբերություններ: Վարկի էությունը և անհրաժեշտությունը, վարկի սկզբունքները, գործառնությունները, ձևերը և տեսակները: Ագրարային ոլորտի սեզոնային վարկավորման կազմակերպումը: Վարկի սահմանների որոշումը շուկայական էկոնոմիկայի պայմաններում: Փոխատվական կապիտալը, փոխատվական տոկոսը և դրա տնտեսական նշանակությունը: Վարկային համակարգի բնութագրերը և գնահատումը: Բանկերի ծագումը, էությունը և գործառնությունները:

5 Հարկեր և հարկային քաղաքականություն 3 կրեդիտ 90 ժամ

ՀՀ բյուջետային համակարգի էությունը և բյուջետային հարաբերությունների կարգավորման հիմունքները: Պետական և համայնքային բյուջեները: Բյուջետային համակարգը: Բյուջեի եկամուտները և ծախսերը: Բյուջեի եկամուտների կազմավորման աղբյուրները և ծախսերի ուղղություններն ըստ դասակարգման առանձին հոդվածների: Բյուջեի դեֆիցիտի ծածկման ուղիները: Բյուջեների կազմման, քննարկման և հաստատման առանձնահատկությունները: Արտաբյուջետային հիմնադրամների էությունը և նշանակությունը: Հարկ վճարողները, հարկային գործակալ, հարկեր հավաքագրողները: Հարկման օբյեկտներ, հարկատրման միավորներ, հարկերի կազմավորման աղբյուրները, հարկային ժամանակաշրջան: Հարկադրույքը, դրա ձևերը և տեսակները: Հարկային արտոնությունները, դրանց էությունը, նշանակությունը, տեսակները և դասակարգումը: Հարկերի վճարման եղանակները և կարգը: Հասկացություն հարկային համակարգի մասին և դրա հիմնական տարրերը: Հարկերի դասակարգումը և դրանց

չափանիշները: Հարկեր իրավաբանական և ֆիզիկական անձանցից: Համապետական և տեղական հարկեր: Հարկային համակարգի կառավարումը, դրանց գործառույթները, նպատակները և խնդիրները: Ավելացված արժեքի և ակցիզային հարկի, շահութահարկի, եկամտահարկի, գույքահարկի, հողի հարկի էությունը, դրանց հարկման օբյեկտները, վճարողները, դրույքաչափերը, հաշվարկման և բյուջե վճարման կարգն ու ժամկետները: Հաստատագրված վճարների, պետական և տեղական տուրքերի, մաքսատուրքի էությունը և հաշվարկման կարգը: Հարկեր վճարողների և հարկային մարմինների իրավունքները, պարտականություններն ու պատասխանատվությունը: Հարկային իրավախախտումների դեպքում պատասխանատվությունը, հարկային ստուգումների տեսակները, նպատակները և մեթոդները:

6 Շուկայական տնտեսության պետական կարգավորում 3 կրեդիտ 90 ժամ

Դասընթացի առարկան, օբյեկտը, լծակները, նպատակները և սկզբունքները: Շուկայական տնտեսական համակարգի առանձնահատկությունները, շուկայի անկատարությունը և չլուծված խնդիրները: Պետության գործունեության հիմնական բնագավառները: ՀՀ կառավարման մարմինների կազմակերպական կառուցվածքը: ՀՀ նախագահի, ՀՀ ԱԺ-ի, ՀՀ Կառավարության գործառույթները տնտեսության կարգավորման գործում: Ֆինանսների ու էկոնոմիկայի նախարարության կառուցվածքը և գործառույթները: Ճյուղային նախարարությունների և գերատեսչությունների գործառույթները: Կառավարման տարածքային մարմինների գործառույթները տնտեսության կարգավորման գործում: Պետության քաղաքականությունը ագրոբիզնեսի և բնապահպանության և բնօգտագործման ոլորտներում: Ագրարային բարեփոխումները, դրանց ընթացքը և հեռանկարները: Մակրոտնտեսական ցուցանիշների հաշվարկումը բաց տնտեսությունում: Կապիտալի և ապրանքների միջազգային հոսքերը: Տնտեսական քաղաքականության ազդեցությունը վճարային հաշվեկշռի վրա: Աշխատանքային ռեսուրսների բնութագիրը: Աշխատանքային ռեսուրսների հաշվեկշիռները և դրանց մշակման կարգը: Բնակչության զբաղվածությունը: Տնտեսության դրամավարկային կարգավորումը և դրա մեթոդոլոգիական հիմունքները: Դրամավարկային քաղաքականության իրականացման գիտական մոտեցումները: Արժուքային կարգավորման նպատակը և պահպանումը: Պետական և շուկայական արժուքային կարգավորման փոխադարձ կապը: Հարկերը որպես տնտեսության պետական կարգավորման միջոց: Երկրի տնտեսության բյուջետային կարգավորում: Պետական բյուջեի հաշվեկշռվածության հիմնախնդիրները: Պետական պարտքը և դրա կարգավորման մեխանիզմը: Կապիտալի շուկայի պետական կարգավորման էությունը, անհրաժեշտությունը և սկզբունքները: Կապիտալի շուկայի պետական կարգավորման վրա ազդող գործոնները: ՀՀ արժեթղթերի շուկայի պետական կարգավորումը: Մենաշնորհային և հակամենաշնորհային քաղաքականության էությունն ու ուղղությունները: Բնական մենաշնորհի կարգավորման տեսությունները: Ստիզլեր-Պելցմանի մոդելը: Պետական գույքի կառավարման հայեցակարգը: Պետական գույքի կառավարման հայեցակարգը և կառավարման կատարելագործման ուղիները: Պետության մասնակցության ձևերը բաժնետիրական ընկերությունների կառավարմանը: Բաժնետիրական ընկերությունների գործունեության պետական կարգավորման լծակները: Զբաղվածության ցուցանիշները: Կայուն իրական աշխատավարձը և սպառման գործազրկությունը: Զբաղվածության սպահովման պետական քաղաքականությունը: Բնակչության կենսամակարդակի պետական կարգավորման խնդիրները: Պետության սոցիալական քաղաքականությունը: Սոցիալական ապահովություն, նրա կառուցվածքն ու խնդիրները: Առողջապահական և կրթական պետական քաղաքականություն: Եկամուտների պետական կարգավորում:

7 Բնօգտագործման էկոնոմիկա 4 կրեդիտ 120 ժամ

Տնտեսության զարգացումը , էկոլոգիական գործոնները և խնդիրները: Տնտեսության էկոլոգիացումը: Բնօգտագործման օրինաչափություններն ու սկզբունքները: Տեխնածինից զարգացման կայուն տիպի անցման ուղղությունները: Տնտեսության զար-

զացման տեխնոլոգիական տիպի սահմանափակումը՝ ՀՀ տնտեսության տնտեսավարման ռազմավարությունն է:

Տնտեսական համալիրների զարգացման էկոլոգիացումը և բնական ռեսուրսների օգտագործումը: ԱԱՀ, անտառային համլիր, ջրային ռեսուրսներ, վառելիքա-էներգետիկ, մետալուրգիական, պարենի վերամշակման, տրանսպորտային ենթահամալիրները:

Շրջակա միջավայրի աղտոտումից պաշտպանելու տնտեսական հիմունքները: Բնօգտագործման ցուցանիշների օպտիմալացման առանձնահատկությունները հասցված վնասի որոշումը, տնտեսական ցուցանիշները:

Էկոլոգո-տնտեսագիտական շրջանացում: Բնական ռեսուրսների գնահատում: Նյութական արտադրության էկոլոգիական գնահատումը: Բնօգտագործման տնտեսական արդյունավետությունը

Տնտեսության էկոլոգիացման մեխանիզմները: Պետությունը և շուկան շրջակա միջավայրի պահպանության գործում: Էկոլոգիացման տնտեսական մեխանիզմները և էկոլոգիական ճգնաժամի հաղթահարումը:

Հիդրոսֆերայի էկոլոգիական և տնտեսական հիմունքները: Բնապահպանության և ԳՏՄ-ի փոխազդեցությունը: Մարդկային գործոնի դերը: Բնապահպանական անվտանգություն:

Էկոլոգիական համակարգերի կառավարումը և մոնիտորինգը: Բնապահպանական և ռեսուրսախնայողական բիզնես-ծրագրերի տնտեսական հիմնավորումը:

Ձեռնարկության բնատնտեսական դիագնոստիկան և դրա ցուցանիշները: ՀՀ բնօգտագործման իրավիճակը, շրջակա միջավայրի պահպանության ուժեղ և թույլ կողմերը, խոչընդոտները, հնարավորությունները:

Բնօգտագործման կազմակերպությունների արտադրական կապիտալը, արտադրական և աշխատանքային ծախսումները, դրանց արդյունավետության որոշման կարգը: Արդյունավետության ցուցանիշները: Արդյունավետ բնօգտագործման 21-րդ դարի առաջնային ուղղություններ: Շրջակա միջավայրի և բնական ռեսուրսների օգտագործման վրա տնտեսական գործունեության ազդեցությունը բնութագրող հիմնական տնտեսական ցուցանիշները: Ռեսուրսօգտագործման տնտեսական արդյունավետության ցուցանիշները, դրանց որոշման մեթոդիկան:

Շրջակա միջավայրի պահպանության համագործակցության և մոնիտորինգի կառույցները:

8 Միջազգային տնտեսական հարաբերություններ 5 կրեդիտ 130 ժամ

Առարկայի բնորոշումը, մեթոդները, խնդիրները և զարգացման փուլերը, դերը երկրի տնտեսական զարգացման գործում: Աշխատանքի միջազգային բաժանում, զարգացման փուլերը, բնութագրող ցուցանիշները: Արտադրության միջազգային մասնագիտացում և կոոպերացում: Միջազգային առևտրի ձևերը, տեսությունները, առանձնահատկությունները տարբեր երկրներում: Միջազգային առևտրի անհամաչափ զարգացումը: Համաշխարհային շուկա, գների համակարգը: Տեխնոլոգիաների, ծառայությունների միջազգային առևտուր, դրանց կառուցվածքը, կարգավորումը: Ազատ տնտեսական գոտիների բնութագիրը և կազմակերպման անհրաժեշտությունը: Միջազգային տնտեսական գործարքների տեսակները և բովանդակությունը: Առևտրային տերմինները: Միջազգային արժույթային հարաբերություններ, արժույթային համակարգեր: Կապիտալի արտահանում, միջազգային հաշվարկներ: ֆինանսավարկային միջազգային կազմակերպություններ: Տնտեսական ինտեգրացիա, զարգացման փուլերը և ձևերը, տնտեսական համագործակցության անհրաժեշտությունը: Աշխատուժի միջազգային միգրացիա, պատճառները, կարգավորումը: Հայաստանի միջազգային տնտեսական հարաբերություններ, հիմնական խն

9 - Ազրոպարենային համակարգի ապահովագրություն 3 կրեդիտ 90 ժամ

Ապահովագրության էությունն ու գործառույթների առանձնահատկությունը ապահովագրական պաշտպանվածության գծով: Ապահովագրական պատմությունը: Հայաստանի ապահովագրական շուկայի զարգացման հիմնական փուլերը և երկրի տնտեսական զարգացման կարևորագույն նշանակությունը: Ապահովագրության իրականացման կանոնակարգման հիմնական սկզբունքները: Պարտադիր և կամավոր ապահովագրության իրականացման հիմնական սկզբունքները: Պետությունը և ապահովագրությունը: Ապահովագրական գործի կազմակերպման հիմնական սկզբունքները: Ապահովագրական շուկայի հիմնական մասնակիցները և նրանց բնութագիրը: Ապահովագրական շուկայի մասնակիցների փոխհարաբերությունները: Ապահովագրության հիմնական տեսակներն ու օբյեկտները: Ապահովագրության տեսակների դասակարգման հիմնական սկզբունքները և դրանց առանձնահատկությունները: Ապահովագրական ռիսկի, կորուստի և ապահովագրական հատուցման էությունը: Ռիսկային իրադրություն և ապահովագրական պատահար: Ապահովագրական ռիսկերի տեսակներն ու դրանց կառավարումը: Անձնական, գույքային և պատասխանատվության ապահովագրության տեսակներն ու կազմակերպումը: Գյուղատնտեսական մշակաբույսերի և բազմամյա տնկարկների ապահովագրություն: Գյուղատնտեսական կենդանիների ապահովագրություն: Ապահովագրական դրույքի /սակագնի/ կառուցվածքը և հաշվարկման հիմնական եղանակները: Անձնական և գույքային ապահովագրության դրույքի /սակագնի/ հաշվարկման մեթոդներն ու դրանց առանձնահատկությունները: Ապահովագրական պահուստների էությունը և հիմնական տեսակները: Վերաապահովագրության էությունն ու դրա գործառույթների առանձնահատկությունը: Վերաապահովագրական շուկայի զարգացման հիմնական փուլերը: Ապահովագրական կազմակերպության կառուցվածքը: Ապահովագրական կազմակերպության տեսակները:

10 - Գնագոյացումը շուկայական տնտեսությունում 3 կրեդիտ 90 ժամ

Առարկայի խնդիրները և ուսումնասիրման մեթոդները: Կուրսի բովանդակությունը:

Գնագոյացման տեսական հիմունքները: Արժեքի աշխատանքային և ոչ աշխատանքային տեսությունները կանոնական և իրական տնտեսության պայմաններում: Գնագոյացման գործոնները: Գինը արժեքից շեղող գործոնները: Գնային քաղաքականություն:

Գնագոյացման մեթոդաբանության հիմունքները կանոնական և իրական տնտեսության պայմաններում: Գների տեսական հիմնավորումը:

Գնագոյացման տնտեսական մեխանիզմները: Պահանջարկի և առաջարկի հարաբերակցության տեսությունը: Կորերի տեսությունը:

Գնագոյացումը գուտ մրցակցային շուկայում: Գների, դրամական հոսքերի, համախառն ծախսերի, սահմանային եկամտի, սահմանային ծախսերի ձևավորման մեխանիզմը կարճ ժամկետում: Գնի, նվազագույն և առավելագույն շահույթի ձևավորման մեխանիզմը կարճ և երկար ժամկետում:

Գնագոյացումը և գները մենաշնորհային շուկայի պայմաններում:

Գնագոյացումը և գները օլիգոպոլային շուկայի պայմաններում:

Գնագոյացումը և գները մենաշնորհային մրցակցային շուկայի պայմաններում: Գնագոյացումը և ռեսուրսների օգտագործումը մոնոպսոնային շուկայի պայմաններում: ՀՀ շուկայի պայմաններում գործող գների համակարգը: Գների օրենսդրական և վարչական կարգավորումը:

Գնագոյացումը միջազգային առևտրում: ՀՀ արտաքին առևտրի գների մակարդակը և դինամիկան: Ներմուծման և արտահանման գնային քաղաքականությունը:

Գնագոյացումը և գյուղացիական տնտեսությունը: Գնագոյացման առանձնահատկությունները գյուղատնտեսության մեջ կանոնական և իրական տնտեսության պայմաններում

Գների ինդեքսացիան: Գների ինդեքսները ըստ տնտեսության հատվածների:

Մյառաջակա՛ն ապրանքների և ծառայությունների գների և սակագների ինդեքսները: Գյուղատնտեսական մթերքների իրացման միջին գները և ինդեքսները: Բնակչությանը մատուցված առանձին տեսակի ծառայությունների միջին սակագները և գները:

Տրանսպորտային փոխադրումների սակագները և ինդեքսները: Արդյունաբերական արտադրանքների գները և գների ինդեքսները: Գ-ների ինդեքսները շինարարությունում:

11 - Ագրարային քաղաքականություն 4 կրեդիտ 110 ժամ

Ագրարային քաղաքականության տեսական և մեթոդաբանական հիմունքները, նրա դերը տնտեսական քաղաքականության համակարգում, նպատակները և առաջնահերթությունները: Դյուղային նպատակների դասակարգումը: Պարենային անվտանգությունը, որպես ագրարային քաղաքականության հիմք, պարենամթերքի ֆիզիկական և տնտեսական մատչելիությունը:

Ագրարային քաղաքականության գործիքները և մեխանիզմները, ՀՀ տարածաշրջանների զարգացման կարգավորման մեխանիզմները: Գյուղական բնակավայրերի զարգացման քաղաքականության հիմնական ուղղությունները: Ագրարային ոլորտի ներդրումային, ինովացիոն, տեխնոլոգիական, տեխնիկական, սուբսիդավորման, հարկային, վարկավորման, շրջակա միջավայրի պաշտպանության և կոոպերացման ուղղությամբ իրականացվող քաղաքականությունը և պետական աջակցության միջոցառումների գնահատականը:

12 - Անշարժ գույքի կադաստր 3 կրեդիտ 90 ժամ

Հասկացողություն անշարժ գույքի և անշարժ գույքի կադաստրի մասին: Անշարժ գույքի կադաստր առարկայի նպատակը, խնդիրները և սկզբունքները: Անշարժ գույքի նկատմամբ սեփականության իրավունք և այլ գույքային իրավունքներ: Անշարժ գույքի գնահատման էությունն ու բովանդակությունը: Տարածագնահատման գոտիականություն: Շենքերի և շինությունների կադաստրային գնահատումը: Անշարժ գույքի նկատմամբ գործող հարկատեսակները: Գույքահարկ: Հողամասերի գնահատման մեթոդաբանությունը և դրա առանձնահատկությունները: Հողի հարկի բազայի ձևավորման համակարգը: Անշարժ գույքի շուկայի վերլուծությունը և ուսումնասիրության մեթոդիկան: Անշարժ գույքի ուսումնասիրության հիմնական սկզբունքները: Անշարժ գույքի շուկայի զարգացման կանխատեսում: Հողամասը և նրա վրա ամրակայված անշարժ գույքը որպես սեփականության իրավունքի օբյեկտ: Քաղաքացիներին և իրավաբանական անձանց սեփականության իրավունքով չփոխանցվող հողերը: Հողամասերի և դրանց վրա ամրակայված անշարժ գույքի պետական հաշվառումը: Անշարժ գույքի նկատմամբ իրավունքների պետական գրանցման իրականացումը, խնդիրներն ու սկզբունքները: Անշարժ գույքի պետական գրանցման համակարգի հիմնական փաստաթղթերը: Պետական և համայնքային սեփականություն հաղիսացող հողերի կառավարումը: Անշարժ գույքի գնահատման գործունեության կազմակերպումը և իրականացումը: Անշարժ գույքի շուկայական արժեք և գին: Անշարժ գույքի գնահատման մեթոդները: Հողամասերի գնահատման առանձնահատկությունները:

Մասնագիտական դասընթացների կրթարլոկ

- 1 - Ագրարային էկոնոմիկա
- 2 - Աշխատանքի կազմակերպումը գյուղատնտեսության մեջ
- 3 - Գյուղատնտեսության արտադրության կազմակերպում
- 4 - Ագրոպարենային համակարգի կառավարում
- 5 - Ձեռնարկատիրական գործունեության կազմ. ագրոպարենային համ.
- 6 - Ձեռնարկույթ. ֆինանսատնտես. գործունեության վերլուծություն
- 7 - Ագրոպարենային համակարգի զարգացման կանխ. և պլանավորում
- 8 - Մարքեթինգ

- 9 - Էկոնոմաթեմատիկական մոդելավորում
- 10 - Ինվեստիցիաների տնտեսական գնահատումը
- 11 - Ձեռնարկության տնտեսական գործունեության վերլուծություն և գնահատում
- 12 - Էլեկտրոնային կոմերցիա
- 13 - Աշխատանքի էկոնոմիկա

1 - Ագրարային էկոնոմիկա 11 կրեդիտ 310 ժամ

Տնտեսական օրենքների դրսևորման բնույթը գյուղատնտեսության մեջ: Գյուղատնտեսության արտադրական ռեսուրսների /հողի, ջրի, կապիտալի, աշխատանքի/ գնահատման, պահանջի և տնտեսական արդյունավետության որոշման մեթոդաբանությունը, ցուցանիշները: Կապիտալի պտույտը և շրջապտույտի փուլերի գնահատումը:

Կապիտալ ներդրումների պահանջի և ներդրման արդյունավետության գնահատումը, նվազագույն ռեսուրսների և տարբերակների ընտրությունը:

Գյուղատնտեսության ընդլայնված վերարտադրությունը՝ առանձնահատկությունները, աղբյուրները, ցուցանիշները, տիպերը: Ինտենսիվացումը որպես վերարտադրության ձև՝ ներկա փուլի առանձնահատկությունները: Ինտենսիվության և ինտենսիվացման տնտեսական արդյունավետության որոշման մեթոդիկան, ցուցանիշների համակարգը:

Գյուղատնտեսության համախառն և ապրանքային արտադրանքը, վերջնական արդյունքը: Համախառն արդյունքի բաշխումը: Պարենային ազգային անվտանգություն:

Արտադրության տնտեսական արդյունավետության էությունը, մակարդակները, ցուցանիշները, կանոնական և իրական տնտեսության պայմաններում: Ինքնարժեք՝ տեսակների հաշվարկման մեթոդաբանությունը, արտերկրների փորձը, իջեցման հիմնախնդիրները: Աշխատանքի արտադրողականության հաշվարկման մեթոդաբանությունը, մակարդակը, դինամիկան և ցուցանիշները: Ռեսուրսների ամբողջական արտադրողականություն: «Նվազող հատույց» և «Սահմանային օգտակարություն»: Համախառն և զուտ եկամուտ, շահույթ, եկամտաբերություն և շահութաբերություն: Ռեսուրսների ամբողջական արդյունավետություն:

Արտադրողական ուժերի և արտադրանքների տեղաբաշխման և մասնագիտացման գիտական հիմունքները, ցուցանիշների համակարգը գյուղատնտեսության մեջ: Կենտրոնացում, համակենտրոնացում և ագրոարդյունաբերական ինտեգրացիա: Տարածաշրջանների էկոնոմիկա:

Գնագոյացումը և ագրարային շուկայի գների համակարգը: Բուսաբուծական և անասնաբուծական առանձին ճյուղերի էկոնոմիկան: SWOT վերլուծություն:

2 - Աշխատանքի կազմակերպումը գյուղատնտեսության մեջ 6 կրեդիտ 170 ժամ

Աշխատանքը որպես հասարակականորեն օգտակար գործունեություն, աշխատանքի շուկան շուկայական տնտեսության համակարգում, աշխատանքային ռեսուրսներ, զբաղվածություն, աշխատանքի բաժանում և կոոպերացիա, աշխատանքի արտադրողականություն և արդյունավետություն, աշխատանքի պայմաններ, աշխատանքի և հանգստի ռեժիմ, աշխատանքային գործընթացների կազմակերպում, աշխատանքի նորմավորում, եկամուտներ և աշխատանքի վարձատրություն, սոցիալական զարգացում և կենսամակարդակ, աշխատանքի կառավարում շուկայական հարաբերությունների համակարգում:

3 - Գյուղատնտեսական արտադրության կազմակերպում 11 կրեդիտ 310 ժամ

Դասընթացը կազմված է 26 թեմաներից, որոնք խմբավորված են հետևյալ բաժիններում՝

- գյուղատնտեսական արտադրության կազմակերպման գիտական հիմունքները, սկզբունքներն ու օրինաչափությունները,
- գյուղատնտեսական ձեռնարկությունների /տնտեսավարման առկա բոլոր ձևերի/ կազմակերպատնտեսական հիմունքները,
- ռեսուրսային ներուժի /հողի, արտադրամիջոցների, աշխատուժի/ ձևավորումը և ռացիոնալ օգտագործման կազմակերպումը,
- գյուղատնտեսական ձեռնարկությունների արտադրության /տնտեսության վարման համակարգ, ներտնտեսային կանխատեսում և պլանավորում, մասնագիտացում, ճյուղերի ռացիոնալ զուգակցում, արտադրության համակենտրոնացում, ձեռնարկությունների և ստորաբաժանումների չափեր, տնտեսական հաշվարկ շուկայի պայմաններում և աշխատողների նյութական խթանում/ ռացիոնալ կազմակերպումը,
- բուսաբուծական ու անասնաբուծական ճյուղերի և օժանդակ արդյունաբերական արտադրության կազմակերպումը,
- գյուղատնտեսական ձեռնարկությունների արտադրատնտեսական կապերն ագրոպարենային համակարգի մյուս ոլորտի /գյուղատնտեսական հումք վերամշակող, նյութատեխնիկական միջոցներ ապահովող, սպասարկումներ կազմակերպող/ ձեռնարկությունների /կազմակերպությունների/ հետ: Գյուղատնտեսական արտադրանքի պահպանման, վերամշակման և իրացման կազմակերպումը:

4 -Ագրոպարենային համակարգի կառավարում 10 կրեդիտ 280 ժամ

Կառավարման տեսության հիմնական կատեգորիաները: Կառավարման դասական դպրոցները և կառավարչական մտքի զարգացման փուլերը:

Գյուղատնտեսական մթերքներ արտադրող կազմակերպությունների տեսակները: Կազմակերպությունների արտաքին և ներքին միջավայրերի բնութագրումը:

Կառավարման գործընթացը և գործառույթները: Կառավարման մեթոդները և դրանց կիրառումը ՀՀ ագրոպարենային համակարգի կազմակերպություններում:

Կոմունիկացիաների նշանակությունը կառավարման գործընթացում: Կառավարչական որոշումները և դրանց ընդունման գործընթացը:

Հանրային կառավարման էությունը, գործառույթները և կազմակերպումը:

Խմբերի կառավարումը: Իշխանությունը և առաջնորդումը: Դեկավարման ոճերը: Կոնֆլիկտների, փոփոխությունների և սթրեսի կառավարումը:

Արտադրության կառավարումը և օպերատիվ կառավարման էությունն ու խնդիրները: Արտադրության կառավարման առանձնահատկությունները ՀՀ ագրոպարենային համակարգի կազմակերպություններում: Պաշարների կառավարումը: Որակի կառավարումը:

Կառավարման արդյունավետությունը և դրա բարձրացման հիմնական ուղիները:

Անձնակազմի հասկացությունը, կառուցվածքը և կառավարման փուլերը:

Նորամուծությունների կառավարումը: Ներդրումների ռիսկի կառավարման խնդիրները: Ներդրումների ռազմավարական կառավարումը:

Ագրոպարենային համակարգի կառավարումը: Հակաճգնաժամային կառավարման խնդիրները ագրոպարենային համակարգի կազմակերպություններում: ՀՀ ագրոպարենային համակարգի գիտական ապահովման հայեցակարգի զարգացումը:

5 - Ձեռնարկատիրական գործունեության կազմակերպումը ագրոպարենային համակարգում 4 կրեդիտ 100 ժամ

Ուսանողները պետք է ուսումնասիրեն և տիրապետեն դասընթացի նպատակը, խնդիրները և ոլորտները, մասնավորապես ձեռնարկությունների և ձեռնարկատիրական գործունեության կազմակերպատնտեսական հիմունքները, ձեռնարկատիրության ձևերը, դրանց ընդհանուր և տարբերիչ գծերը: Դասընթացը ներառում է ձեռնարկության ապրանքային քաղաքականությունը, շուկայի ուսումնասիրության մեթոդները, մարքեթինգը և ձեռնարկատիրությունը, ռազմավարական մարքեթինգային պլանավորումը, ձեռնարկության ապահովագրական համակարգը, լիզինգը և ֆակտորինգը, ձեռնար-

կության արտաքին տնտեսական գործունեությունը, փոքր և միջին ձեռնարկատիրության ոլորտի զարգացման արդի հիմնահարցերը:

Ձեռնարկատիրական գիտելիքների իմացությունը որպես կառավարման կատարելագործման, տնտեսավարման առաջադիմական ձևերի կիրառման, գործարար մարդկանց ակտիվության ու նախաձեռնության բարձրացման կարևորագույն պայման:

6 - Ձեռնարկությունների ֆինանսատնտեսական գործունեության վերլուծություն 5 կրեդիտ 130 ժամ

Դասընթացի նպատակը, խնդիրները, համալիր վերլուծության մեթոդիկան, հողային ռեսուրսների օգտագործումը, կերային և պարենային մշակաբույսերի տնտեսական արդյունավետությունը, ընթացիկ ակտիվների ապահովվածությունը, օգտագործումը, աշխատանքային ռեսուրսներով ապահովվածությունը, աշխատուժի շարժը, աշխատանքի արտադրողականությունը և արտադրանքի աշխատատարության վրա տարբեր գործոնների ազդեցությունը, աշխատավարձի ֆունդի վերլուծությունը: Գյուղատնտեսական ձեռնարկությունների արտադրանքների գծով առաջադրանքների կատարումը, արտադրության ծավալների մեծացումն ապահովող գործոնների վերլուծությունը: Օժանդակ և սպասարկող արտադրությունների աշխատանքների վերլուծությունը:

Ներդրումների տնտեսական արդյունավետությունը, ֆինանսական արդյունքների վերլուծությունը /ըստ արտադրանքների, ճյուղերի և տնտեսության առումով շահույթի և շահութաբերության մակարդակի շարժընթացը, դրանց փոփոխությունները և պայմանավորող գործոնների/, համախառն և զուտ եկամտի հաշվարկման և բաշխման վերլուծությունը:

Սեփական և փոխառու կապիտալի հարաբերակցության ապահովումը, ֆինանսատնտեսական գործունեության համալիր գնահատումը ըստ հիմնական ցուցանիշների:

7 - Ագրոպարենային համակարգի զարգացման կանխատեսում և պլանավորում 5 կրեդիտ 140 ժամ

- Առարկայի ուսումնասիրությունը իրականացվում է հետևյալ թեմաների գծով`
- Կանխատեսում և պլանավորում առարկայի էությունը և խնդիրները,
 - Կանխատեսման և պլանավորման մեթոդաբանական հիմունքները,
 - Կանխատեսման էությունը և դասակարգումը,
 - Կանխատեսման և պլանավորման հիմնական մեթոդները,
 - Սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրերի ու պլանների համակարգը և դրանց կառուցվածքը,
 - Ռազմավարական պլանավորում,
 - Բիզնես-պլանի էությունը, կառուցվածքը և մշակման կարգը,
 - Գիտատեխնիկական առաջադիմության կանխատեսումը և պլանավորումը,
 - ԱԱՀ-ի ռեգիոնալ և մթերային ենթահամալիրների և գյուղատնտեսության վարման համակարգերի, ենթակառուցվածքների, վերամշակող արդյունաբերության ու առևտրի, փոխադրումների զարգացման կանխատեսումը և պլանավորումը
 - Ինվեստիցիաների և սոցիալական զարգացման կանխատեսումը և պլանավորումը
 - Գնագոյացման և շահույթի պետական կարգավորումը:

8 -Մարքեթինգ 4 կրեդիտ 120 ժամ

Մարքեթինգ: Սոցիալ-տնտեսական էությունը, զարգացման էվոլյուցիան: Մարքեթինգի դարաշրջանը: Սոցիալ-բարոյական մարքեթինգ:

Մարքեթինգի մուտքը ՀՀ: Առանձնահատկությունները և առաքելությունները, հիմնադրույթները, սկզբունքները, ռազմավարությունն ու մարտավարությունը, տեսակետները, ծրագրերը, կազմակերպման սկզբունքները:

Մարքեթինգի շրջակա միջավայրը, գործոնների դասակարգումը, մակրոմիջավայրի /չվերահսկվող/ միկրոմիջավայրի /վերահսկվող/ գործոնները: Ուժեղ և թույլ կողմերը:

Մարքեթինգի հետազոտության համակարգը: Սպառողների սպրանքների, ապրանքային շուկաների, մրցակցության, մատակարարների, առևտրային միջնորդների, տեղեկատվության համակարգերի ուսումնասիրություն:

Սպառողական շուկաներ և գնորդների գնային ուսումնասիրությունը: Սպառողների սպառման վարքի «Սև արկղ»: Մարքեթինգի դրդիչ գործոնները և սպառողների պատասխան ռեակցիան: Սպառողների բնութագիրը և գնումների գործընթացը:

Շուկայի հատվածավորման էությունը, սկզբունքները, չափանիշները: Շուկայի հատվածի բնութագրիչները: Նպատակային հատվածի գրավման ալգորիթմը:

Ապրանքը մարքեթինգի համակարգում: Էությունը, մակարդակները, կենսացիկլերը, ներկայացումը շուկայում: Ապրանք-նորույթ:

Գները և գնագոյացումը մարքեթինգի համակարգում: Մարքեթինգային գների համակարգը: ՀՀ շուկայում գործող գների համակարգը, մակարդակը և դինամիկան: Գյուղատնտեսական արտադրանքի և գյուղին վաճառվող արտադրամիջոցների գների համարժեքությունը:

Մարքեթինգի կազմակերպման սկզբունքները: Մարքեթինգը տարբեր ոլորտներում: Ագրոմարքեթինգ և քոնսալթինգ: Ֆինանսական մարքեթինգ, մարքեթինգը մտավոր կապիտալի շուկայում, կապիտալ շինարարության օբյեկտների մարքեթինգ, ապահովագրական և արտերկրների հետ համատեղ ձեռնարկությունների մարքեթինգ: Միջազգային մարքեթինգ:

9 - Էկոնոմիկո-մաթեմատիկական մոդելավորում 7 կրեդիտ 180 ժամ

Դասընթացի բովանդակությունը և խնդիրները: Մաթեմատիկական մեթոդների դերը, համա-կարգչային վերլուծության եղանակները: Կառուցվածքային էլեմենտները, համակարգը և միջավայրը, արտադրական համակարգերի համակարգային վերլուծություն:

Գործառույթների հետազոտման և մաթեմատիկական ծրագրավորման եղանակները: Մաթեմատիկական ծրագրավորման բաժինները: Միմալեքս եղանակի տնտեսագիտական մեկնաբանությունը: Երկակի գնահատականներ: Մասսայական սպասարկման տեսության խնդիրները և դրանց լուծման մեթոդները: Օպտիմալ ռազմավարության ընտրության եղանակները: Տնտեսագիտական գործընթացների մաթեմատիկական մոդելավորման հիմունքները: Մոդելի և մոդելավորման գաղափարը: Մոդելների դասակարգումը, խնդիրների նպատակի և դրվածքի հիմնավորումը, օպտիմալության չափանիշի ընտրությունը և հիմնավորումը: Փոփոխականների և սահմանափակումների կազմը, մաթեմատիկական և թվային մոդելների մշակումը: Խնդրի լուծման մաթեմատիկական եղանակի ընտրությունը: Լուծումների էկոնոմիկո-մաթեմատիկական վերլուծություն: Ռեսուրսների և արտադրանքի երկակի գնահատականների տնտեսական բովանդակությունը: Երկակի գնահատականների օգտագործումը ռեսուրսների դեֆիցիտության և ինքնափոխարինելիության մակարդակի որոշման համար:

Արտադրական գործընթացների էկոնոմիկո-մաթեմատիկական մոդելավորումը: Մակրոտնտեսական և միկրոտնտեսական գործընթացների մոդելավորումը:

10 - Ինվեստիցիաների տնտեսական գնահատումը 3 կրեդիտ 90 ժամ

Հասկացություն ինվեստիցիաների մասին և դրանց էությունը: Ինվեստիցիոն նախագծեր: Ինվեստիցիոն նախագծերի դասակարգումը: Նախագծի նույնականացումը (իդենտիֆիկացիան): Նախագծի նախապատրաստումը կամ մշակումը: Նախագծի նախնական գնահատումը: Բանակցություններ: Նախագծի իրականացումը: Նախագծի իրացման արդյունքների գնահատումը: Տեխնիկական վերլուծություն: Ինստիտուցիոնալ վերլուծություն: Սոցիալական վերլուծություն: Էկոլոգիական վերլուծություն: Առևտրային վերլուծություն: Ֆինանսական վերլուծություն: Տնտեսական վերլուծություն: Կապիտալի այլընտրանքային արժեքը: Փողի արժեքը տարբեր ժամանակներում: «Առանց նախագծի» և «նախագծով» իրավիճակների համեմատությունը դրամական հոսքերի հաշվարկ-

ման ժամանակ: Սահմանային (մարժինալ) վերլուծություն: Չհատուցվող ծախսեր: Նախագծերի գնահատման հիմնական չափանիշները ա) կապիտալի (արժեքի) ձևավորման եկամտա-ծախսային սկզբունքը, բ) բերովի զուտ արժեքի մեթոդը, գ) շահութաբերության (եկամտաբերության) ներքին նորման (գործակիցը), դ) հատուցման ժամկետ, ե) զեղչի հաշվառմամբ հատուցման ժամկետը, զ) շահութաբերության ինդեքսը, է) հաշվապահական շահութաբերության ցուցանիշները: Նախագծի ֆինանսական իրացվելիությունը: Նախագծին մասնակցության արդյունավետության գնահատումը: Ֆինանսական վիճակի վերլուծության ինֆորմացիոն բազան: Ինվեստիցիոն նախագծերի ազդեցությունը ֆինանսական հաշվետվության ցուցանիշների վրա: Ինֆլյացիայի և հարկման կանոնների հաշվառմամբ ֆինանսական վիճակի վերլուծության սխեման: Մուտքերի և ծախսերի հոսքերի հիմնական բաղադրիչները: Ֆինանսական մուտքեր: Ֆինանսական ծախսեր: Իրացվելիության և արդյունավետության ցուցանիշների հաշվարկման սխեմաները: Ինվեստիցիոն և արտադրական գործունեությունից մուտքերի և ծախսերի հոսքերը: Պարտքի սպասարկման հիմնական սխեմաները (դասակարգումը): Պարտքի սպասարկման ավանդական սխեման: Նախագծի արդյունավետության չափանիշների հաշվարկը: Վարկի տրամադրումը և նախագծի սպասարկումը վարկատուի (բանկի) տեսանկյունից: Ֆինանսավորման հատուկ դեպքեր: Հիմնական պարտքի վճարումների հետաձգումը: Հիմնական պարտքի վճարումների հետաձգումը տոկոսների կապիտալացմամբ: «Վճարումների կրիտիկական պահի» պրոբլեմը: Հիմնական պարտքի և տոկոսների վճարումները հավասար գումարներով: Նախագծի իրացումից միջոցների համամասնական ստացմամբ պարտքի սպասարկումը: Վարկառուի նկատմամբ ետպահանջի և առանց ետպահանջի իրավունքով նախագծային ֆինանսավորման սխեմաների համեմատությունը ֆինանսավորման և պարտքի սպասարկման մյուս սխեմաների հետ: Փոխառու միջոցների ներգրավումը և ֆինանսական լծակը: Ինֆլյացիայի հաշվառումը ֆինանսավորման և պարտքի սպասարկման սխեմաների գնահատման ժամանակ: Վարկի չափի և պարտքի սպասարկման սխեմայի ազդեցությունը վարկառուի ֆինանսական վիճակի ու նախագծի ֆինանսական իրացվելիության վրա: Տնտեսական (ազգային էկոնոմիկայի դիրքերից) վերլուծության մեթոդիկայի էությունը, հիմնական բաժինները: Ինվեստորի կողմից վճարվող գների ձևափոխումը տնտեսական արժեքների (մեթոդիկան): Սոցիալ-տնտեսական վերլուծության տարածաշրջանային տեսակետը և բյուջետային արդյունավետությունը: Ռիսկերի վերլուծության նպատակները և հիմնական փուլերը: Պարամետրերի հնարավոր փոփոխությունների դեպքում նախագծի զգայունության վերլուծությունը: Սցենարների վերլուծությունը: Վիճակագրական դիտարկումների մեթոդով ռիսկերի վերլուծությունը: Առանձին մասնակիցների դիրքերից ռիսկերի վերլուծությունը: Բիզնես-պլանների դերն ու նշանակությունը: Բիզնես-պլանի կազմը և կառուցվածքը: Ինվեստիցիաների տնտեսական գնահատման ծրագրային ապահովվածությունը:

11 - Ձեռնարկության տնտեսական գործունեության վերլուծություն և գնահատում 7 կրեդիտ 190 ժամ

Ագրարային համակարգի ձեռնարկությունների տնտեսական գործունեության վերլուծության նպատակը, խնդիրները, համալիր վերլուծության մեթոդիկան, հողային ռեսուրսների օգտագործումը, կերային և պարենային մշակաբույսերի տնտեսական արդյունավետությունը, ընթացիկ ակտիվների ապահովվածությունը, օգտագործումը, աշխատանքային ռեսուրսներով ապահովվածությունը, աշխատուժի շարժը, աշխատանքի արտադրողականությունը և արտադրանքի աշխատատարության վրա տարբեր գործոնների ազդեցությունը, աշխատավարձի ֆոնդի վերլուծությունը: Գյուղատնտեսական ձեռնարկությունների արտադրանքների գծով առաջադրանքների

կատարումը, արտադրության ծավալների բարձրացումը ապահովող գործոնների վերլուծությունը: Օժանդակ և սպասարկող արտադրանքների աշխատանքների վերլուծությունը:

Միավոր և համախառն բուսաբուծական և անասնաբուծական արտադրանքների հաշվով կատարված ծախսերի և նրա կառուցվածքի գծով տեղի ունեցած փոփոխությունները:

Ներդրումների տնտեսական արդյունավետությունը, ֆինանսական արդյունքների վերլուծությունը (ըստ արտադրանքների, ճյուղերի և տնտեսության առումով շահույթի և շահութաբերության մակարդակի շարժընթացը, նրանց փոփոխությունները և պայմանավորող գործոնների), համախառն և զուտ եկամուտի հաշվարկման և բաշխման վերլուծությունը:

Մեփական և փոխառու կապիտալի հարաբերակցության ապահովումը, ֆինանսատնտեսական գործունեության համալիր գնահատումը ըստ հիմնական ցուցանիշների:

12- Էլեկտրոնային կոմերցիա 4 կրեդիտ 120 ժամ

Էլեկտրոնային կոմերցիայի դերը շուկայական տնտեսության ներկայիս պայմաններում էլ ավելի է կարևորվում, և առանց այս գիտության իմացության թերի է լինում «Ազրարային արտադրության էկոնոմիկա և կառավարում» մասնագիտությամբ տնտեսագիտության բակալավր մասնագետի պատրաստումը: Ծրագիրը այս մասնագիտության համար բաղկացած է 10 թեմաներից, իր 59 ենթաթեմաներով: Էլեկտրոնային բիզնեսը և էլեկտրոնային կոմերցիան: Էլեկտրոնային կոմերցիան՝ որպես բիզնեսի վարման ձև, հիմնական հասկացությունները, առանձնահատկությունները և հիմնախնդիրները, զարգացման միտումները: Էլեկտրոնային կոմերցիան, համակարգերը, կազմակերպատնտեսական մոդելները, տեղը ինտերնետ ցանցում, համակարգի օգտագործման հետ կապված խնդիրները և նրանց առանձնահատկությունները ՀՀ-ում: Էլեկտրոնային կոմերցիայի ձևերը՝ խանութներ, աճուրդներ, պորտալներ, առևտրային հրապարակներ: Ինտերնետ ցանցի դերը էլեկտրոնային կոմերցիայի համակարգում՝ ինտերնետի կառուցվածքը, գործունեությունը, բաղկացուցիչ մասերը և հիմնական ծառայությունները, մարքեթինգը և ինտերնետ ցանցի հնարավորությունները: WEB էջը՝ որպես էլեկտրոնային կոմերցիայի բիզնեսի հիմք: WEB էջի դասակարգումը, բիզնես մոդելները, էջի ստեղծման փուլերը, արդյունավետության գնահատումը: Փողի շարժը ցանցում: Էլեկտրոնային վճարումների տարբերակները, վճարային համակարգերը, ինտերնետ բանքինգ, EDram և ArCa վճարման համակարգեր: Կազմակերպություն-հաճախորդ դասի (B2C) էլեկտրոնային կոմերցիա: Ինտերնետ մարքեթինգ, ապրանքային ու գնային քաղաքականությունը, մրցունակությունը ինտերնետում, սպառողը ինտերնետ միջավայրում: Կոմունիկացիոն քաղաքականությունը ցանցում՝ գովազդի առանձնահատկությունները, էլեկտրոնային PR, իրացման խթանում: Կազմակերպություն-կազմակերպություն դասի (B2B) էլեկտրոնային կոմերցիա՝ արժեքի ավելացման շղթաներ, գործարարության զարգացումը ինտերնետում, էլեկտրոնային առևտրում մասնակիցների (գնորդների, վաճառողների) վիճակագրական վերլուծություն, բիզնեսը և էտիկան կազմակերպությունների միջև: Էլեկտրոնային առևտրի կազմակերպահրավական հիմքերը: Ինտերնետում աշխատանքի կազմակերպական և հասարակական կարգավորումը, տեխնիկական կոորդինացումը, անվտանգության ապահովման միջոցները, շիֆրավորում, էլեկտրոնային ստորագրություն և կնիք ունենալու առավելությունը:

Ծրագրում ներառված թեմաների ուսումնասիրումը հնարավորություն է տալիս ուսանողներին՝ պատշաճ մակարդակի գիտելիքներ ձեռք բերել էլեկտրոնային շուկայում արդյունավետ ու նպատակաուղղված գործունեություն ծավալելու, էլեկտրոնային գործառնությունների, ինտերնետ ցանցում մարքեթինգային հետազոտությունների իրականացման, անհրաժեշտ տեղեկատվության ստացման, հիմնավոր ապրանքային, գնային, բաշխման և կոմունիկացիոն քաղաքականություն իրա-

կանացնելու, ինչպես նաև էլեկտրոնային կոմերցիայի բնագավառում այլ խնդիրների արդյունավետ լուծման համար:

13- Աշխատանքի էկոնոմիկա 3 կրեդիտ 90 ժամ

Աշխատանքը որպես հասարակության կենսագործունեության հիմք: Աշխատանքի առանձնահատկությունը: Պահանջարկն աշխատանքի նկատմամբ: Պահանջները աշխատանքի տարբեր տեսակների նկատմամբ:

Աշխատանքի շուկայի գործոնները, աշխատանքի մրցակցային շուկա, մենաշնորհը և մոնոպոստիան աշխատանքի շուկայում:

Նվազագույն աշխատավարձ հասկացությունը:

Աշխատանքի ոչ հավասարակշռված շուկա:

Մարդկային կապիտալ, մանագետների աշխատանքի շուկան:

Մարդկային կապիտալի վերարտադրությունը կյանքի ցիկլի ընթացքում:

Աշխատանքի պաշտպանության գծով նորմատիվների ազդեցությունը աշխատանքի շուկայի վրա, շուկայի անկատարությունը և աշխատավարձի տարբերությունները:

Աշխատանքի ներքին շուկաները, արտադրողականություն և վարձատրություն, արդյունավետ աշխատավարձը և հոսունության վնասները:

Կայունությունը աշխատանքի շուկայում, կայունության տեսակները, ախտանքի շուկայի երկակիությունը և սեզմենտավորվածությունը:

Արհմիությունների պահվածքի նպատակները և մոդելները:

Գործազրկություն, տեսակները և ցուցանիշները:

Սոցիալական գործընկերություն: Սոցիալ աշխատանքային հարաբերությունների կարգավորման միջազգային ստանդարտները և ԱՄԿ դերը:

5. 311101 - Ազրաբային արտադրության էկոնոմիկա և կառավարում մասնագիտությամբ տնտեսագիտության բակալավրի պատրաստման հիմնական կրթական ծրագրերի յուրացման ժամկետները.

5.1. Տնտեսագիտության բակալավրի պատրաստման հիմնական կրթական ծրագրի յուրացման ժամկետը, ներառյալ ուսանողի հետազոտական աշխատանքը, առկա ուսուցման ձևով 242 շաբաթ է, որից՝

- տեսական ուսուցում 150 շաբաթ

- քննաշրջանները 27 շաբաթ

- պրակտիկաները 19 շաբաթ, որից ուսումնական պրակտիկան 4 շաբաթ, արտադրականը՝ 10 շաբաթ, նախադիպլոմային՝ 5 շաբաթ:

- եզրափակիչ պետական որակավորումը, ներառյալ ավարտական /դիպլոմային/ աշխատանքի նախապատրաստումը՝ 10 շաբաթ

- արձակուրդները 36 շաբաթ:

5.2. Միջնակարգ (լրիվ) ընդհանուր կրթություն ունեցող անձանց համար Տնտեսագիտություն- բակալավրի պատրաստման հիմնական կրթական ծրագրի

որակավորման աստիճանը

յուրացման ժամկետները հեռակա ուսուցման ձևով երկարացվում են մինչև 1 տարի՝ սույն պետական կրթական չափորոշիչի թ. 1.2.-ով սահմանված ժամկետի նկատմամբ:

5.3. Ուսանողի ուսումնական ծանրաբեռնվածության առավելագույն ծավալը սահմանվում է շաբաթական 45 ժամ՝ ներառյալ լսարանային և արտալսարանային (ինքնուրույն) աշխատանքները:

5.4. Առկա ուսուցման ձևով սովորող ուսանողի լսարանային պարապմունքների ծավալը չպետք է գերազանցի շաբաթական 30 ժամ: Նշված ծավալում չեն ընդգրկվում ֆիզիկական կուլտուրայի և ֆակուլտատիվ դասընթացների դասաժամերը: Ուսումնական տարվա տեսական ուսուցման տևողությունը 34 շաբաթ է:

5.5. Հեռակա ուսուցման ձևով սովորող ուսանողի համար պետք է ապահովվի տարեկան 160 ժամից ոչ պակաս ծավալով դասախոսների հետ պարապմունքներ անցկացնելը:

5.6. Ուսումնական տարվա արձակուրդները պետք է լինեն 7-10 շաբաթ, այդ թվում՝ 2 շաբաթից ոչ պակաս՝ ձմեռային քննաշրջաններից հետո:

6. 311101 - Ագրարային արտադրության էկոնոմիկա և կառավարում մասնագիտությամբ տնտեսագետ բակալավրի պատրաստման հիմնական կրթական ծրագրի մշակման և իրականացման պայմաններին ներկայացվող պահանջները

6.1 Տնտեսագիտության բակալավրի պատրաստման հիմնական կրթական որակավորման աստիճան

ծրագրի մշակմանը ներկայացվող պահանջները.

6.1.1. Սույն պետական կրթական չափորոշիչի հիման վրա բուհն ինքնուրույն է մշակում և հաստատում Տնտեսագիտության բակալավրի պատրաստման հիմնական
որակավորման աստիճան

կրթական ծրագիրը:

Ուսանողի կողմից ընտրովի դասընթացների ուսումնասիրությունը պարտադիր է, իսկ նրանց ցանկը երաշխավորական բնույթ է կրում, որը կարող է փոփոխել կամ լրացնել բուհը:

Ուսումնական դասընթացի բաղադրիչների տեսակները (դասախոսություն, գործնական, սեմինար, լաբորատոր պարապմունքներ, տնային և կուրսային աշխատանքների խորհրդատվություն և այլն) և ծավալները՝ դասընթացին հատկացված դասաժամերի շրջանակում սահմանում է բուհը: Ուսուցման ողջ շրջանում ուսումնական ժամաքանակի ընդհանուր հաշվեկշռում ակտիվ մեթոդներով ուսանողի տեսական ուսուցումը չպետք է ցածր լինի 25%-ից:

Ուսանողի գիտելիքների ստուգման և գնահատման համակարգի տեսակն ընտրում է բուհը: Տվյալ դասընթացից ուսանողի գիտելիքների եզրափակիչ գնահատականը չպետք է հիմնավորվի միայն վերջին քննության (ստուգարքի) արդյունքով, այն պետք է հաշվի առնի ուսանողի ակտիվությունը դասընթացից և ընթացիկ առաջադիմությունը կիսամյակի (ների) ընթացքում: Եզրափակիչ գնահատման դեպքում գնահատականի 40%-ը ձևավորում է ընթացիկ առաջադիմությամբ և միջանկյալ ստուգումներով, իսկ 60%-ը՝ եզրափակիչ քննության (ստուգարքի) արդյունքով:

Քննությունների անցկացման հիմնական ձևը գրավոր կամ գրավոր-բանավորն է: Բացառության կարգով բուհը կարող է սահմանել բանավոր քննություններ, բայց դրանք չպետք է գերազանցեն քննությունների ընդհանուր քանակի 25%-ը: Բուհի իրավունքն է ուսումնական դասընթացի եզրափակիչ ստուգման եղանակի (ստուգարք կամ քննություն) ընտրությունը և ձևի սահմանումը:

Ուսանողների գիտելիքների ընթացիկ գնահատման համակարգում բուհն օգտագործում է իրեն նպատակահարմար գնահատման սանդղակ: Միջազգային մասնագիտական կրթական համակարգին ինտեգրվելու և ուսանողների ակադմիական շարժունակությունն ապահովելու նպատակով ուսումնական գործընթացում գերադասելի է գիտելիքների ստացման և գնահատման վարկային (կրեդիտային) համակարգի ներդրումը և օգտագործումը: Դասընթացից եզրափակիչ գնահատական

նշանակելու դեպքում անհրաժեշտ է անցնել գիտելիքների գնահատման ավանդական համակարգին («գերազանց», «լավ», «բավարար», «անբավարար», «ստուգված», «չստուգված»):

Կուրսային աշխատանքը /նախագիծը/ դիտարկվում է որպես դասընթացի ուսումնական բաղադրիչ և իրականացվում է այդ դասընթացին հատկացրած դասժամերի հաշվին: Հիմնական մասնագիտական դասընթացներից կուրսային աշխատանքի /նախագծի/ կատարելը պարտադիր է, բայց ուսուցման ողջ շրջանում դրանք չպետք է գերզանցեն 5-ը:

Մասնագիտության ուսումնական պլանով (հավելված 2) նախատեսված բոլոր ուսումնական դասընթացների, կուրսային աշխատանքների և պրակտիկաների համար պարտադիր է եզրափակիչ գնահատականի նշանակումը:

Մասնագիտացման դասընթացների կրթաբլոկը ընդհանուր մասնագիտական դասընթացների կրթաբլոկի տրամաբանված հաջորդականությունն է, որը ընտրված մասնագիտությամբ նախատեսված գործունեության բնագավառներում նպաստում է ուսանողի խոր մասնագիտական գիտելիքների և ունակությունների ձեռքբերմանը: Այն մասնագիտությունների գծով, որոնց անվանման մեջ առկա է ագրարային արտահայտությունը, ընտրված բնագավառի համար շրջանավարտի պատրաստման առանձնահատկությունները առաջին հերթին հաշվի են առնվում մասնագիտացման դասընթացների միջոցով: Բուհը պետական կրթական չափորոշիչի հավելված 1-ում տրված ցանկից ինքնուրույն է ընտրում իրեն համապատասխանող մասնագիտացումը և իրավունք ունի փոփոխելու կամ լրացնելու մասնագիտացման դասընթացների ցանկը կամ էլ ՀՀ ԿԳՆ մասնագիտությունների պետական կրթական չափորոշիչը մշակող գիտամեթոդական հանձնաժողովի հետ համաձայնեցրած՝ ձևավորելու նոր մասնագիտացում:

Ֆակուլտատիվ դասընթացների կրթաբլոկի ցանկը նույնպես երաշխավորական բնույթ է կրում և ուսանողի համար պարտադիր չէ, իսկ դրանց հաճախելու դեպքում կրթաբլոկին հատկացրած ժամաքանակների 30%-ին վերաբերող դասընթացներից պարտադիր է ուսանողների գիտելիքների ստուգումը և գնահատումը:

6.1.2. Մասնագիտության հիմնական կրթական ծրագիրն իրականացնելու դեպքում բուհն իրավասու է՝

- 5%-ի սահմաններում փոփոխել դասընթացների կրթաբլոկների հատկացրած ժամաքանակները, իսկ առանձին դասընթացներինը՝ մինչև 10%-ի սահմաններում,

- ձևավորել հումանիտար և սոցիալ-տնտեսագիտական դասընթացների կրթաբլոկ, որի հանրապետական բաղադրիչում նշվածներից պարտադիր է հետևյալ դասընթացների առկայությունը՝

- «Ֆիզիկական կուլտուրա»,
- «Հայ ժողովրդի պատմություն»,
- «Հայոց լեզու և գրականություն»,
- «Ռուսաց լեզու և խոսքի մշակույթ»,
- «Օտար լեզու»,
- «Փիլիսոփայություն»:

Մնացած դասընթացները կարող են ընդգրկվել ըստ բուհի հայեցողության: Այս դեպքում հնարավոր է նրանց միջդասընթացային միավորումը՝ բովանդակության պարտադիր նվազագույնի պահպանմամբ:

Եթե դասընթացը ընդհանուր մասնագիտական կամ մասնագիտացման դասընթացների կրթաբլոկի մի մասն է կազմում, դրա համար հատկացված ժամերը վերաբաշխվում են ՀՍ դասընթացների վրա:

Ֆիզիկական կուլտուրայի պարապմունքները հեռակա և դրսեկության ձևերով ուսումնառող ուսանողների համար կարող են իրականացվել նրանց ցանկությամբ,

- ընդհանուր հումանիտար և սոցիալ-տնտեսագիտական (ՀՍ) դասընթացների դասավանդումն իրականացնել հեղինակային դասախոսությունների, անհատական

և կոլեկտիվ գործնական պարապմունքների, առաջադրանքների և սեմինարների ձևով՝ բուհի մշակած ծրագրերով, հաշվի առնելով բուհի մասնագիտական առանձնահատկությունները, դասախոսների հետազոտական ուղղվածությունը և հակումները, որոնք կապահովեն կրթաբլոկի դասընթացների թեմատիկայի լուսաբանումը՝ ուսանողների մասնագիտական կողմնորոշմանը համապատասխան,

- սահմանել ընդհանուր հումանիտար և սոցիալ-տնտեսագիտական (ՀՄՏ), ընդհանուր մաթեմատիկական և բնագիտական (ԸԲ) կրթաբլոկներում ընդգրկված դասընթացների առանձին բաժինների դասավանդման անհրաժեշտ խորությունը՝ կրթաբլոկների դասընթացների ուղղվածությանը համապատասխան և մասնագիտության առանձնահատկությունների հաշվառմամբ: ԸԲ կրթաբլոկում պարտադիր է «Քաղաքացիական պաշտպանություն և արտակարգ իրավիճակների հիմնահարցեր» առարկայի դասավանդումը: Բուհական բաղադրիչներին առանձնացված ժամաքանակները բուհի հայեցողությամբ կարող են օգտագործվել հանրապետական բաղադրիչներում ընդգրկված դասընթացների ավելի խորը դասավանդման համար,
- իրականացնել 311101 Ագրարային արտադրության էկոնոմիկա և կառավարում

դասիչ, մասնագիտության անվանում
մասնագիտությամբ տնտեսագիտության բակալավրի պատրաստման հիմնական
որակավորման աստիճան

կրթական ծրագիրը կրճատված ժամկետով՝ համապատասխան ուղղվածության միջին կամ բարձրագույն մասնագիտական կրթություն ունեցող ուսանողների համար: Ուսուցման ժամկետների կրճատումը կատարվում է մասնագիտական կրթության նախորդ աստիճանում ուսանողների ձեռք բերած գիտելիքների, ունակությունների և հմտությունների հիման վրա: Այդ դեպքում ուսուցման տևողությունը 2 (երկու) տարուց պակաս չպետք է լինի: Կրճատված ժամկետով ուսուցումը թույլ է տրվում նաև այն անձանց, որոնց կրթական մակարդակը և բացառիկ ընդունակությունները բավարար հիմք են նման ուսուցում իրականացնելու համար,

- առանձին դեպքերում, մասնագիտությունների պետական կրթական չափորոշիչները մշակող ԿԳՆ գիտամեթոդական հանձնաժողովի հետ համաձայնեցված՝ 311101 Ագրարային արտադրության էկոնոմիկա և կառավարում մասնագիտության

դասիչ, մասնագիտության անվանում

համար բուհն իրավունք ունի մինչև 20%-ի սահմանում փոփոխել ընդհանուր մասնագիտական դասընթացների (ԸՄԳ) կրթաբլոկի ժամաքանակը, իսկ առանձին դասընթացները՝ մինչև 40%-ի սահմաններում:

6.2. Ուսումնական գործընթացի կադրային ապահովման պահանջները.

Տնտեսագիտության բակալավր -ի պատրաստման հիմնական կրթական

որակավորման աստիճան

ծրագրերի իրականացումը պետք է ապահովվի գիտամանկավարժական կադրերով, որոնք, որպես կանոն, ունեն դասընթացների դասավանդման ուղղվածությանը համապատասխանող բազային կրթություն (առնվազն դիպլոմավորված մասնագետ կամ մագիստրանտ) և հետևողականորեն զբաղվում են հետազոտական և գիտամեթոդական գործունեությամբ: Հատուկ մասնագիտացնող դասընթացներ դասավանդող դասախոսները, որպես կանոն, պետք է ունենան գիտական աստիճան (գիտական կոչում) և/կամ համապատասխան գործունեության ոլորտում աշխատանքի փորձ:

Գիտական աստիճան և կոչում ունեցող դասախոսները պետք է կազմեն պրոֆեսորադասախոսական կազմի 50%-ից ոչ պակասը:

Հիմնական հաստիքային դասախոսները և 0,25 հաստիքից բարձր ձևակերպված համատեղողները նույնպես պետք է կազմեն ընդհանուրի 50%-ից ոչ պակաս:

6.3. Ուսումնական գործընթացի ուսումնամեթոդական ապահովման պահանջները.

Տնտեսագիտության բակալավր -ի պատրաստման հիմնական կրթական

որակավորման աստիճան

ծրագրերի իրականացումը պետք է ներառի ուսանողների կողմից մասնագիտական դասընթացների լաբորատոր, գործնական (սեմինար) աշխատանքների կատարում

(Ագրարային արտադրության կազմակերպությունների տեխնիկա-տեխնոլոգիական գործընթացների, սարքավորումների, բուսաբուծական և անասնաբուծական արտադրանքների վերամշակման, պահպանման, փաթեթավորման, ուսումնասիրության, լաբորատոր գործնական աշխատանք, ուսումնական գործընթացում սովորելու, մաթեմատիկական, տնտեսագիտական, շուկայաբանության գործնական խնդիրների տիրապետում և այլն), ներառյալ որպես պարտադիր բաղադրիչ՝ համակարգչային կիրառական ծրագրային փաթեթների օգտագործմամբ գործնական առաջադրանքների կատարում: Պարտադիր պահանջ է նաև անհրաժեշտ ինֆորմացիոն բազայի ստեղծումը, որն ապահովում է բարձրորակ մասնագետի պատրաստումը և ուսանողի մուտքը ինֆորմացիոն աղբյուրներ, ներառյալ internet-ը:

տնտեսագիտության բակալավր -ի պատրաստման հիմնական կրթական
որակավորման աստիճան

ծրագրերի իրականացումը պետք է ապահովվի յուրաքանչյուր ուսանողի մուտքով դեպի գրադարանային ֆոնդեր և տվյալների բազաներ, որոնք ըստ բովանդակության համապատասխանում են հիմնական կրթական ծրագրով նախատեսված դասընթացների բաղադրիչներին (դասախոսություններ, գործնական, սեմինար և լաբորատոր պարապմունքներ, կուրսային և դիպլոմային աշխատանքների խորհրդատվություն, պրակտիկաների ծրագրեր) նվիրված մեթոդական ձեռնարկների և ցուցումների առկայությամբ, ինչպես նաև տեսալսողական, բազմամիջավայրային նյութերով և ցուցադրական ձեռնարկներով:

Բուհի գրադարանը պետք է հագեցված լինի մասնագիտության ուսումնական պլանով նախատեսված դասընթացների ուսումնամեթոդական համալիրներով, մասնագիտության նորմատիվ-իրավական ակտերով, տեղեկատու գրականությամբ և չափորոշիչներով:

6.4. Ուսումնական գործընթացի նյութատեխնիկական ապահովման պահանջները
տնտեսագիտության բակալավր -ի պատրաստման հիմնական կրթական ծրագրի
որակավորման աստիճան

իրականացնող ՀԳԱ պետք է ունենա նյութատեխնիկական բազա, որը համապատասխանում է գործող սանիտարահիգիենիկ նորմերին և հակահրդեհային կանոններին, ապահովում է օրինակելի ուսումնական պլաններով նախատեսված լաբորատոր, սեմինար, գործնական պարապմունքների և միջդասընթացային պատրաստման բոլոր ձևերի և ուսանողների հետազոտական աշխատանքների կատարումը:

6.5. Պրակտիկաների կազմակերպման պահանջները

Ուսուցման ընթացքում առանձին մասնագիտական դասընթացների և ընտրած մասնագիտացման գծով գործնական ունակությունների, ապագա աշխատավայրում հմտություններ և փորձառություն ձեռք բերելու նպատակով սննդաբյուրեղային արտադրության տարբեր ձևերի կազմակերպություններում, կազմակերպվում են ուսանողների ուսումնական և արտադրական պրակտիկաներ: Ուսանողի նախադիպլոմային պրակտիկան մասնագիտության ուսումնական պլանի պարտադիր բաղադրիչն է, որի կազմակերպման և իրականացման պատասխանատուն բուհն է: Նախադիպլոմային պրակտիկան կազմակերպվում է այն հաշվով, որպեսզի շրջանավարտը կարողանա այդ ընթացքում ստացած փորձառությունը օգտագործի իր դիպլոմային աշխատանքը ձևավորելիս: Եթե շրջանավարտը ուսուցումը համատեղում է աշխատանքի հետ, բուհն իրավունք ունի թույլատրել աշխատավայրում պրակտիկայի անցկացում, եթե շրջանավարտի աշխատանքի բնույթը համապատասխանում է բուհում ուսումնառած մասնագիտությանը:

Պրակտիկան կարող է կազմակերպվել նաև որոշակի կազմակերպություններում՝ նախապես կազմված անհատական ծրագրով, եթե շրջանավարտը նույն կազմակերպությունում պաշտոն է զբաղեցնում:

Արտադրական պրակտիկայի տեղերի բացակայության դեպքում բուիը (ֆակուլտետը) այն կազմակերպում է սեփական նյութատեխնիկական բազայի վրա, եթե այն հազեցված է ժամանակակից սարքավորմամբ և ծրագրային միջոցներով:

7. 311101 – Ագրարային արտադրության էկոնոմիկա և կառավարում

դասիչ, մասնագիտության անվանում

մասնագիտությամբ շրջանավարտի պատրաստման մակարդակին ներկայացվող պահանջները

7.1. Շրջանավարտը պետք է կարողանա լուծել սույն պետական կրթական չափորոշիչի թ.1.2 կետում նշված և իր որակավորմանը համապատասխանող խնդիրները:

տնտեսագիտության բակալավր -ը պետք է.

որակավորման աստիճան

ա. հումանիտար և սոցիալ-տնտեսական գիտելիքների բնագավառում՝

- իմանա ՀՀ սահմանադրությունը և իր բնագավառի օրենքները
- ազատ տիրապետի մասնագիտական հայոց լեզվին (գրավոր և բանավոր)
- հաղորդակցվի, օգտվի գրականությունից և ինտերնետային գրականության աղբյուրներից երկու օտար լեզվով
- ունենա պատկերացում առողջ կենսակերպի մասին, տիրապետի ֆիզիկական կատարելագործման ունակություններին և հմտություններին
- իմանա հայ ժողովրդի պատմությունը և արդի քաղաքական զարգացումները.
- ծանոթ լինի համաշխարհային մշակույթին, տիրապետի վարվելաձևի կուլտուրային, իմանա էթիկական և իրավական նորմեր, որոնք կարգավորում են մարդու և հասարակության, մարդու և շրջակա միջավայրի հարաբերությունները
- գիտենա տնտեսագիտություն, կառավարում, միկրո և մակրոտնտեսական օրենքները, անցումային շրջանի առանձնահատկությունները

բ. բնագիտության և մաթեմատիկայի բնագավառում՝

-ծանոթ լինել ժամանակակից բնագիտության հիմնական սկզբունքներին և հայեցակարգերին, բնապահպանական գլոբալ և տարածքային հիմնախնդիրներին,

-տիրապետել մաթեմատիկայի հիմնական բաժիններին, հավանականությունների տեսության և մաթեմատիկական վիճակագրության մեթոդներին, մաթեմատիկական մոդելավորման եղանակներին

-տիրապետել ինֆորմացիայի հավաքման, պահպանման և մշակման համակարգչային մեթոդներին և կարողանալ օգտագործել ժամանակակից ինֆորմացիոն տեխնոլոգիաներ

գ.մասնագիտական գործունեության բնագավառում՝

- ունենա տեսական և պրակտիկ պատրաստականություն, լավ տիրապետի ագրոնոմիական, անասնապահական և տնտեսագիտական առարկաներին
- պատրաստված լինի սոցիոլոգիայի, հոգեբանության և հաղորդակցության ոլորտներում, որոնք հնարավորություն են տալիս հասկանալ մարդկանց պահանջները
- տիրապետել կայուն զարգացման գաղափարին, միշտ հաշվի առնել խնդրի սոցիոլոգիական, տնտեսագիտական և սոցիալ արդարության բաղադրիչները
- մշտապես նոր գիտելիքներ ձեռք բերել ավանդական և էլեկտրոնային (ինտերնետային) գրականության միջոցով՝ ագրոգիտասփյուռի մեթոդոլոգիայի մասին:

տնտեսագիտության բակալավր -ի հատուկ պատրաստությունը վերաբերվող

որակավորման աստիճան

պահանջները սահմանում է տվյալ մասնագիտացման առաջարկող բուիը ՀՀ ԿԳՆ մասնագիտությունների պետական կրթական չափորոշիչները մշակող գիտամեթոդական հանձնաժողովի հետ համաձայնեցրած, որոնք ՀՀ ԿԳՆ-ում մասնագիտացումը հաստատելուց հետո միասնական են դառնում այլ բուիերի համար, բխում են մասնագիտացման կրթարժևուրդի բովանդակությունից և տվյալ

մասնագիտացմամբ մասնագետներ պատվիրած կազմակերպության գործառնություններից:

Նշված փորձառությունները ներառում են՝

- հետազոտական աշխատանք վարելու, վերացական տրամաբանական մտածողության, ինդուկցիայի և դիդուկցիայի մեթոդները կիրառելու և քննադատական վերլուծության ունակություններ,
- անձանոթ պայմաններում առաջացած ոչ կոնստրուկտիվ հիմնահարցերի բացահայտման, հաղթահարման և վերջնական լուծման, սեղմ ժամանակացույցով աշխատանքներ կազմակերպելու ընդունակություն.
- մասնագիտական գործունեության բնագավառում նորոգությունների նկատմամբ ընկալունակության ցուցաբերում:

Տնտեսագիտության բակալավր-ի մարդկանց հետ աշխատելու փորձառությունը
որակավորման աստիճան

ենթադրում է նրա ունակությունները՝

- այլ անձանց հետ փոխգործակցելու, կոլեկտիվում նրանց հետ հաղորդակցվելու
- խնդիրներ ձևավորելու և դրանք ենթականերին պատվիրակելու
- մարդկանց ստեղծագործական աճի ձգումը խրախուսելու և զարգացումն ապահովելու
- ծագած տարաձայնությունները և բախումները լուծելու
- տարբեր զարգացման և մտավոր մակարդակի տեր մարդկանց հետ համագործակցելու
- մասնագիտական հարցերի շրջանակներում ընդունելի որոշումների հասնելու նպատակով բանակցություններ վարելու
- տարաբնույթ և տարասեռ մշակության միջավայրերում աշխատելու և այլն:

Տնտեսագիտության բակալավր -ի՝ ինֆորմացիայի հետ աշխատելու փորձառու-
որակավորման աստիճան
թյունը պահանջում է պարտադիր հմտություններ՝

- պաշտոնական և ոչ պաշտոնական իրավիճակում սեփական կարտիքը գրավոր և բանավոր ձևերով շարադրելու, քննարկելու և գործուն կարգով պաշտպանելու
- լեզվային և մշակութային տարբերությունների հաշվառմամբ գրավոր ինֆորմացիան լսելու և վերլուծորեն ընկալելու
- բանավոր, տպագրված և էլեկտրոնային աղբյուրներից ստացված ինֆորմացիան որոնելու, ստանալու, համակարգելու, գրավոր ձևակերպելու և օգտագործելու ինֆորմացիոն տեխնոլոգիաների օգտագործման գծով

Տնտեսագիտության բակալավր -ը պետք է ծանոթ լինի տվյալների մշակման երկու-
որակավորման աստիճան

սից ոչ պակաս համակարգերի, համակարգչային և բազմաօգտագործման տեղային ցանցային համակարգերին, ինչպես նաև կարողանա կատարել ինֆորմացիայի որոնում տվյալների ցանցային բազաներում /WWW/, օգտվել էլեկտրոնային փոստից, տվյալների բազաների փաթեթից:

Տնտեսագիտության բակալավր-ը պետք է հասկանա իր մասնագիտության էությունը
որակավորման աստիճան

և սոցիալական նշանակությունը, իր որոկովորման շարունակական բարձրացման անհարժեշտությունը հետբուհական և լրացուցիչ կրթություն ստանալու կամ էլ նոր գիտելիքների ինքնուրույն տիրապետման միջոցով:

7.2. Տնտեսագիտության բակալավր -ի եզրափակիչ պետական որակավորման
որակավորման աստիճան

պահանջները

7.2.1. 311101 Ագրարային արտադրության էկոնոմիկա և կառավարում
դասիչ, մասնագիտության անվանում
մասնագիտացմամբ տնտեսագիտության բակալավրի եզրափակիչ պետական
որակավորման աստիճան
որակավում ներառում է՝ ավարտական որակավորման (դիպլոմային) պաշտպանությունը և պետական քննության հանձնումը, որոնք թույլ են տալիս բացահայտելու շրջանավարտի տեսական և գործնական պատրաստությունը սույն պետական կրթական չափորոշիչներով սահմանված մասնագիտական խնդիրների լուծման բնագավառում:

7.2.2. Տնտեսագիտության բակալավր-ի ավարտական որակավորման /դիպլոմային/
որակավորման աստիճան
աշխատանքին ներկայացվող պահանջները.

311101 Ագրարային արտադրության էկոնոմիկա և կառավարում
դասիչ, մասնագիտության անվանում

մասնագիտացմամբ տնտեսագիտության բակալավրի ավարտական որակավորման
որակավորման աստիճան
/դիպլոմային/ աշխատանքն ավարտում մի մշակում է, որը կատարված է մասնագիտության ուսումնական պլանի համապատասխան և նպատակ ունի ամրապնդել և ընդլայնել շրջանավարտի տեսական և գործնական գիտելիքները ագրարային արտադրության կազմակերպությունների տնտեսական ռեսուրսների, այլընտրանքի, տնտեսական ռիսկի գնահատման, ուսումնասիրվող հիմնախնդիրների ներկայացման, խնդրի դրման, առաջնային օղակի առանձնացման, տնտեսական երևույթների մոդելավորման, տնտեսաչափության /ЭКОНОМЕРУКА/, տեխնոլոգիայի իմացության, վերլուծության մեթոդների ընտրության, չօգտագործված ռեզերվների բացահայտման և կառավարման, եզրակացությունների ձևակերպման և ներկայացման ոլորտներում:

Բովանդակային առումով ավարտական որակավորման (դիպլոմային) աշխատանքը պետք է՝

- ներկայացվի որպես բնագավառի հիմնահարցերից մեկին վերաբերող տեսական, վերլուծական, սոցիալ-տնտեսագիտական կամ փորձարարական հետազոտություն, որում շրջանավարտը բացահայտում է իր տեսական գիտելիքները և գործնական ունակությունները, որոնք թույլ են տալիս ինքնուրույն լուծելու մասնագիտական բնույթի խնդիրներ,

- ցույց տա շրջանավարտի կողմից գիտական և համակարգային վերլուծության մեթոդների յուրացման աստիճանը, տեսական ընդհանրացումներ և գործնական եզրակացություններ, ունակությունը կատարելու հիմնավորված առաջարկություններ և երաշխավորություններ բնագավառի հիմնահարցերի լուծման կատարելագործման վերաբերյալ,

- կրի ստեղծագործական բնույթ՝ հավաստի վիճակագրական տվյալների օգտագործմամբ,

- բացահայտի շրջանավարտի պատրաստության աստիճանը ինքնուրույն աշխատելու գիտական, ուսումնական, խորհրդատվական կառույցներում ինչպես նաև գյուղատնտեսության արտադրանքի, վերամշակման և ագրոքիզնեսի ոլորտում:

- համապատասխանի նյութի տրամաբանված և հստակ շարադրման պահանջներին և հենվի հավաստի փաստերի վրա,

- արտացոլի շրջանավարտի ունակությունը օգտագործելու տեղեկատվության որոնման, ընտրության, համակարգման և մշակման արդի մեթոդները, աշխատել բնագավառի նորմատիվ-իրավական ակտերի հետ,

- ձևավորված լինի հրատարակչական արդի նորմատիվներին և պահանջներին համապատասխան, ունենա հետազոտական աշխատանքի հաշվետվությանը բնորոշ կառուցվածք և 60-70 էջ համակարգչային շարվածքի ծավալ:

Ավարտական որակավորման (դիպլոմային) աշխատանքների թեմատիկան սահմանում է մասնագիտացնող ամբիոնը: Թեմատիկայում պարտադիր կարգով պետք է ներառվեն՝ ագրարային արտադրության ժամանակակից հիմնախնդիրները, անցման շրջանի շուկայական հարաբերությունների լույսի տակ /ռեսուրսների գնահատման իմացության և կառավարման, տեսության և պրակտիկայի, արտադրության արդյունավետության բարձրացման ռեզերվների հայտնաբերման, հումքային բազաների և արտադրանքի արտադրության տեղաբաշխման օպտիմալացումը, առանձին արտադրանքների արտադրության արդյունավետության բարձրացման էկոնոմիկայի, կառավարման և մարքեթինգի առաջնահերթ և հրատապ հարցերը, հաշվի առնելով ագրոպարենային համալիրի համար տնտեսագիտության բակալավր մասնագետի որակավորումը սույն չափորոշիչներով ներկայացվող պահանջները և ընտրովի դասընթացների բովանդակությունը ըստ կրթաբլոկների:

Ավարտական որակավորման /դիպլոմային/ աշխատանքի կառուցվածքում պետք է ներառվեն հետևյալ բաժինները՝ ներածություն, գրականության տեսություն, կազմակերպության ռեսուրսային ներուժը, ընդգրկված թեմայի հարցերը, եզրակացություններ և առաջարկություններ:

7.2.3. Պետական քննությանը ներկայացվող պահանջները.

Եզրափակիչ որակավորման (պետական) քննության բովանդակությունը, անցկացման ձևը և ուսանողների գիտելիքների գնահատման չափանիշները սահմանում է բուհը (ֆակուլտետը) և հաստատում բուհի գիտական խորհուրդը: Պետական քննություն հանձնվում են հետևյալ առարկաներից.

I համալիր քննություն

1. ԱԱՀ էկոնոմիկա

2. ԱԱՀ արտադրության կազմակերպում

3. Ագրոարդյունաբերական համալիրի կազմակերպությունների կառավարում

II համալիր քննություն

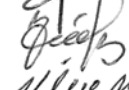
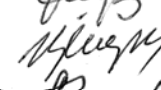
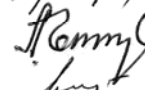
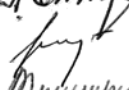
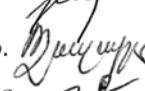
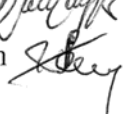
1. Չեռնարկատիրական գործունեության կազմակերպումը ագրոպարենային համակարգում

2. Մարքեթինգ

ԿԱԶՄՈՂՆԵՐ՝

ՀՀ կրթության և գիտության նախարարությանն առընթեր՝ տնտեսագիտական
մասնագիտությունների ուղղությունը

մասնագիտությունների պետական կրթական չափորոշիչները մշակող
գիտամեթոդական հանձնաժողովի աշխատանքային խումբը

Տնտ. Ֆակ. դեկան, տ.գ.թ., պրոֆ.		Մարգարյան Լ. Ա.
«Ագրոբիզ. կազմ.» ամբ. վարիչ, տ.գ.թ. պրոֆ.		Դավթյան Գ. Վ.
«Ֆին. և վարկ.» ամբ. վարիչ, տ.գ.դ. պրոֆ.		Բայադյան Ա. Հ.
«Հ/Հ և աուդիտի» ամբ. վարիչ, տ.գ.թ. դոցենտ		Եղիկյան Ա. Թ.
Հեռ. դեպ. պետ. տ.գ.թ. դոցենտ		Կոստյան Է. Ս.
«Ագրոբիզ. կառավ.» ամբ. վարիչ, տ.գ.դ. պրոֆ.		Ղազարյան Է. Ս.
«ԱԱՀ Էկոնոմիկայի» ամբ. վարիչ, տ.գ.թ. դոցենտ		Հակոբյան Լ. Լ.

311101 «Ագրարային արտադրության էկոնոմիկա և կառավարում» մասնագիտություն
դասիչ, մասնագիտության անվանում

պետական կրթական չափորոշիչը քննարկվել և հաստատվել է

311101 «Ագ. արտ. էկ. և կառ.» պետական կրթական չափորոշիչները մշակող գիտա-
մասնագիտությունների ուղղությունը

մեթոդական հանձնաժողովի 2008թ. հունիսի 4-ի նիստում (արձանագրության թ. 14)

Հանձնաժողովի նախագահ՝

ՀՊԱՀ ռեկտոր, տ.գ.դ., պրոֆեսոր
պաշտոնը, գիտ. աստիճանը, կոչումը

Ա. Թարվերդյան
անուն, ազգանուն

«-----»----- 200 ---- թ.

Համաձայնեցված է.

ՀՀ ԿԳՆ բարձրագույն և հետբուհական

մասնագիտական կրթության

վարչության պետ՝

գիտ. աստիճանը, կոչումը

Ռ. Գասպարյան
անուն, ազգանուն

«-----»----- 200 ---- թ.